

Lífeyrissjóður bankamanna

Ársreikningur

2017

Lífeyrissjóður bankamanna
Skipholti 50b
105 Reykjavík

Kt. 510169-4259

Lífeyrissjóður bankamanna

Ársreikningur

2017

Efnisyfirlit

Skýrsla stjórnar	2-4
Áritun stjórnar	5
Áritun endurskoðenda	6-7

Ársreikningur Hlutfallsdeildar

Yfirlit um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris	8
Efnahagsreikningur	9
Yfirlit um sjóðstreymi	10
Yfirlit um tryggingafræðilega stöðu	11
Skýringar	12-25

Ársreikningur Aldursdeildar

Yfirlit um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris	27
Efnahagsreikningur	28
Yfirlit um sjóðstreymi	29
Yfirlit um tryggingafræðilega stöðu	30
Skýringar	31-46

Sameiginlegt yfirlit

Deildaskipt yfirlit um breytingu á hreinni eign	48
Deildaskiptur efnahagsreikningur	49

Skýrsla stjórnar

Starfsemi og hlutverk

Lífeyrissjóður bankamanna starfar samkvæmt lögum nr. 129/1997 um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða og er hlutverk sjóðsins að sjá sjóðfélögum, eftirlifandi mökum þeirra og börnum fyrir lífeyri samkvæmt ákvæðum samþykktá sjóðsins.

Stjórn Lífeyrissjóðs bankamanna var þannig skipuð í lok ársins 2017: Friðbert Traustason, formaður, Sigurjón Gunnarsson og Ingólfur Guðmundsson voru kjörnir á ársfundi 2016 sem fulltrúar sjóðfélaga. Bergþóra Sigurðardóttir, varaformaður, er tilnefnd af bankaráði Landsbankans h.f., Ásta H. Bragadóttir er tilnefnd af bankaráði Seðlabanka Íslands og Þóra Valný Yngvadóttir er tilnefnd af aðildarfyrirtækjum sameiginlega.

Starfsmenn sjóðsins eru Halldór Emil Sigtryggsson, áhættustjóri, Hulda Björk Guðmundsdóttir, ritari, Margrét Björk Jóhannsdóttir, fulltrúi og Tryggvi Tryggvason, framkvæmdastjóri.

Fjöldi lífeyrisþega og lífeyrisgreiðslur

Í árslok greiddi sjóðurinn 1.326 aðila lífeyri, þar af 999 úr Hlutfallsdeild en 327 úr Aldursdeild. Í Hlutfallsdeild námu lífeyrisgreiðslur ársins kr. 2.372 milljón samanborið við kr. 2.281 milljónir árið áður og hækkuðu því um 4% milli ára. Í Aldursdeild námu lífeyrisgreiðslur ársins kr. 359 milljónum samanborið við kr. 310 milljónir árið áður og hækkuðu því um 16% milli ára.

Fjöldi sjóðfélaga og iðgjöld

Í árslok greiddu 1.956 sjóðfélagar iðgjöld til sjóðsins, þar af 155 í Hlutfallsdeild og 1.801 í Aldursdeild. Í árslok 2017 greiddu 164 sjóðfélagi iðgjöld í Hlutfallsdeild og 1.861 í Aldursdeild eða alls 2.025. Heildariðgjöld til Hlutfallsdeildar námu 195 milljónum á árinu 2017 samanborið við 201 milljón árið áður. Í Aldursdeild námu heildariðgjöld 1.919 milljónum samanborið við 1.862 milljónir árið áður.

Staða sjóðsins, ávöxtun og rekstrarkostnaður

Heildareignir Lífeyrissjóðs bankamanna námu kr. 74.427 milljónum í lok árs 2017 og hækkuðu um 3.408 milljónir á árinu. Í Hlutfallsdeild voru eignir alls kr. 38.608 milljónir eða 52% og í Aldursdeild kr. 35.819 milljónir eða 48%.

Hrein nafnávöxtun Hlutfallsdeildar nam 6,40% á árinu 2017 sem samsvarar 4,58% raunávöxtun samanborið við 3,3% raunávöxtun á árinu 2016. Í Aldursdeild nam nafnávöxtun 5,10% sem samsvarar 3,31% raunávöxtun samanborið við -0,12% raunávöxtun á árinu 2016.

Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 5 ára er 4,3% hjá Hlutfallsdeild en 4,2% í Aldursdeild.

Rekstrarkostnaður sjóðsins, þ.e. skrifstofu- og stjórnunarkostnaður, að teknu tilliti til kostnaðarþátttöku aðildarfélaganna Hlutfallsdeildar, nam 111 milljónum króna samanborið við 97 milljónir árið áður. Rekstrarkostnaður sem hlutfall af meðalstöðu eigna var 0,15%.

Áhrif matsaðferða á ávöxtun og hreina eign

Þegar birt ávöxtun lífeyrissjóða er borin saman er mikilvægt að hafa í huga áhrif mismunandi aðferða sem beitt er við mat á skuldabréfum byggt á fyrirhuguðum eignarhaldstíma samkvæmt reglum Fjármálaeftirlitsins nr. 335/2015 um ársreikninga. Lífeyrissjóður bankamanna metur meirihluta skuldabréfa beggja deilda á afskrifuðu kostnaðarverði þar sem tekið hefur verið ákvörðun um að halda bréfunum til gjalddaga. Væru þessi skuldabréf færð til eignar á markaðsverði væri bókfært verð þeirra 4.654 milljónum króna hærra í Hlutfallsdeild og 2.449,2 milljónum króna hærra í Aldursdeild og hrein eign til greiðslu lífeyris hærri sem því nemur. Að sama skapi væri reiknuð raunávöxtun á árinu 2017 umtalsvert hærri ef skuldabréf væru metin á markaðsverði, eða 8,2% í stað 4,58% í Hlutfallsdeild og 6,2% í stað 3,31% í Aldursdeild.

Skýrsla stjórnar

Tryggingafræðileg staða

Fyrir liggur tryggingafræðileg úttekt miðað við 31. desember 2017 sem sýnir að heildarskuldbindingar Hlutfallsdeildar námu 5,29% umfram heildareignir samanborið við 4,50% árið áður. Hjá Aldursdeild námu heildarskuldbindingar 4,00% umfram heildareignir samanborið við 3,62% árið áður. Nánari upplýsingar um tryggingafræðilega stöðu deilda má finna í sérstöku yfirliti og í skýringum 14 og 15.

Lán til sjóðfélaga á árinu.

Á árinu varð veruleg aukning í lánveitingum til sjóðfélaga en samþykktar voru 52 lánveitingar, alls að fjárhæð kr. 985 milljónir samanborið við 591 milljón árið áður sem samsvarar 66% aukningu milli ára. Meðalfjárhæð lána nam 19 milljónum samanborið við 16 milljónir árið áður. Hámarkslánsfjárhæð er nú kr. 50 milljónir og nær lánsréttur til allra þeirra sem eiga réttindi hjá sjóðnum. Vextir sjóðfélagalána eru fastir út lánstímann, nú 3,5%, en stjórn sjóðsins tekur ákvörðun um fasta vexti á verðtrygðum lánum á hverjum tíma.

Fjárfestingarstefna

Fjárfestingarstefna sjóðsins er varfærin og miðar að því að ná sem bestri ávöxtun innan þeirra marka um áhættu sem hvor deild setur sér.

Í Hlutfallsdeild tekur fjárfestingarstefnan mið af því að fjöldi aðila á lífeyri mun hærri en fjöldi þeirra sem greiða iðgjöld til deildarinnar. Há lífeyrisbyrði Hlutfallsdeildar krefst varfærinna fjárfestingarstefnu þar sem áherslan er nær eingöngu á áhættulitlar eignir með þekkt greiðsluflæði s.s. skuldabréf og innlán. Aðeins er miðað við að um 6% eignasafns Hlutfallsdeildar sé í hlutabréfum og ekki gert ráð fyrir fjárfestingu í erlendum verðbréfum.

Í Aldursdeild er lífeyrisbyrði fremur lág og fjöldi aðila sem greiða iðgjöld til deildarinnar mun hærri en fjöldi aðila á lífeyri og tekur fjárfestingarstefnan mið af því. Fjárfestingarstefna Aldursdeildar stefnir að eignasafni sem er 60% í skuldabréfum, 15% í innlendum hlutabréfum og hlutdeildarskírteinum og 20% í erlendum verðbréfum og 5% í innlánunum. Hefur vægi erlendra verðbréfa aukist í takt við auknar heimildir til fjárfestingar erlendis og má gera ráð fyrir frekari aukningu á næstu misserum.

Fjárfestingarstefnur beggja deilda eru endurskoðaðar reglulega og birtar á heimasíðu sjóðsins.

Stjórnarhættir

Stjórn Lífeyrissjóðs bankamanna leggur áherslu á góða stjórnarhætti við daglega stjórnun sjóðsins og hefur í því skyni sett sér ítarlegar starfsreglur auk starfsreglna framkvæmdastjóra og samskipta og siðareglna fyrir stjórn og starfsmenn. Fær stjórn reglulega upplýsingar frá framkvæmdastjóra um rekstur og efnahag sjóðsins og öll viðskipti hans. Stjórn hélt níu bókaða fundi á árinu.

Lífeyrissjóðurinn býr við öflugt eftirlit ytri og innri endurskoðenda. Auk þess eru hjá sjóðnum tveir skoðunarmenn sem kosnir eru á ársfundi og gera mánaðarlega kannanir á helstu starfspáttum sjóðsins. Þá er starfandi á vegum stjórnar þriggja manna endurskoðunarnefnd, skipuð tveimur stjórnarmönnum og einum aðila óháðum stjórn. Þá starfar fyrir stjórn sérstakur regluvörður sem hefur eftirlit með verðbréfavíðskiptum stjórnar og starfsmanna.

Skoðunarmenn sjóðsins og innri endurskoðendur hafa skilað af sér skýrslum vegna ársins 2017. Er það mat skoðunarmanna að fagleg vinnubrögð hjá sjóðnum séu í góðu lagi og að leitast sé við að fylgja lögum, reglugerðum og öðrum fyrirmælum, en álit innri endurskoðenda gefur til kynna að innra eftirlit sjóðsins sé með ágætum.

Þá hefur stjórn hefur sett sjóðnum áhættustefnu með það að markmiði að auka öryggi í rekstri sjóðsins og er hún aðgengileg á heimasíðu hans.

Skýrsla stjórnar

Málefni Hlutfallsdeildar

Í ágúst mánuði 2016 óskaði stjórn Lífeyrissjóðs bankamanna eftir því við Héraðsdóm Reykjavíkur að dómkvaddur yrði matsmaður til að meta tiltekin atriði varðandi samkomulag um uppgjör á ábyrgð aðildarfélaga á áföllnum skuldbindingum Hlutfallsdeildar og ákvörðun iðgjaldaframlags fyrirtækjanna. Var beiðnin í samræmi við ályktun ársfundar 2016 sem fól stjórn sjóðsins að leita nauðsynlegra lagalegra úrræða til að hnekkja framangreindu uppgjöri. Í kjölfar málflutnings samþykkti Héraðsdómur matsbeiðnina í janúar 2017 og var sú niðurstaða staðfest í febrúar eftir kæru ríkislögmanns.

Dómkvaddur matsmaður skilaði matsgerð í október 2017 og er niðurstaðan að sé miðað við raunþróun forsendna sem lágu uppgjörinu til grundvallar nemi mismunur á uppgjöri á áföllnum skuldbindingum og vanáætluðu heildariðgjaldi til að mæta framtíðarskuldbindingum rúmlega 3 milljörðum króna m.v. verðlagsbreytingar til 31. desember 2015 en um 5,5 milljörðum m.v. breytingar kaupgjalds til sama tíma.

Í framhaldinu sendi stjórn Lífeyrissjóðsins forsvarsmönnum viðkomandi aðildarfélaga sjóðsins ásamt fjármálaráðherra bréf þar sem óskað var eftir svari um hvort vilji sé til samkomulags um leiðréttingu á framangreindum forsendubresti án þess að til málaferla komi. Er þess beðið að fyrir liggi hvort vilji aðila standi til viðræðna en að öðrum kosti er gert ráð fyrir að leitað verði atbeina dómstóla til að fá samkomulaginu hnekk.

Væntanleg þróun og framtíðarhorfur

Á komandi árum mun lífeyrissjóðurinn hafa áfram að höfuðmarkmiði að ávaxta eignir innan ramma laga og fjárfestingarstefnu sjóðsins í þeim tilgangi að standa undir lífeyrisskuldbindingum og hámarka réttindi sjóðfélaga. Stjórn gerir ráð fyrir að starfsemi sjóðsins verði með svipuðu sniði á næstu árum.

Atburðir eftir lok reikningsárs

Frá lokum reikningsárs fram að áritunardegi hafa ekki orðið neinir þeir atburðir sem hafa verulega þýðingu varðandi fjárhagsstöðu sjóðsins.

Ófjárhagsleg upplýsingagjöf sbr. 66. gr. laga um ársreikninga

Lífeyrissjóður bankamanna hefur það höfuðmarkmið að ávaxta eignir sjóðsins til að standa undir lífeyrisskuldbindingum og hámarka réttindi sjóðfélaga. Skal ávöxtun eigna hagað með þeim hætti að samspil ávöxtunar og áhættu sé sem hagkvæmast samræmi við fjárfestingarstefnu og áhættustefnu sjóðsins á hverjum tíma.

Lífeyrissjóðurinn hefur sett sér stefnu um ábyrgar fjárfestingar þar sem fram koma viðmið sem gera lífeyrissjóðnum kleift að samþætta samfélagslega ábyrgð við fjárfestingarákvarðanir hans eftir því sem kostur er og styðja þannig við greiningu, samanburð og mat á fjárfestingakostum. Er í því sambandi horft til umhverfismála, mannréttinda, samfélagsmála og stjórnarháttar og tillit tekið til þessara þátta eftir því sem fært er og að því marki sem rúmast innan fyrrgreinds höfuðmarkmiðs sjóðsins um hámarksréttindi sjóðfélaga. Það er mat stjórnar Lífeyrissjóðs bankamanna að samþætting samfélagslegrar ábyrgðar við fjárfestingarákvarðanir leiði jafnan til betri ákvörðunartöku og samrýmist því vel höfuðmarkmiði sjóðsins.

Sjóðurinn hefur sett stjórn og starfsmönnum samskipta og siðareglur sem ætlað er að draga úr hættu á hagsmunaaðrekstrum og sporna við spillingar- og mútumálum.

Líkt og aðrir íslenskir lífeyrissjóðir fellur Lífeyrissjóður bankamanna undir lög um varnir gegn peningabætti og fjármögnun hryðjuverka og lýtur sjóðurinn eftirliti Fjármálaeftirlitsins. Felur það m.a. í sér að sjóðurinn kannar með kerfisbundnum hætti hvort tilteknir aðilar, ríki eða samtök hafi átt í viðskiptum við sjóðinn.

Sjóðurinn hefur aðsetur að Skipholti 50b Reykjavík, sími 569 0900, símbréf 569 0909, tölvupóstfang lifbank@lifbank.is, veffang er www@lifbank.is. Skuldabréf sjóðsins eru til afgreiðslu í útibúi Landsbankans h.f. við Austurstræti.

Áritun stjórnar

Stjórn og framkvæmdastjóri Lífeyrissjóðs bankamanna staðfesta hér með ársreikning sjóðsins fyrir árið 2017 með undirritun sinni.

Reykjavík, 22. mars 2018

Stjórn

Friðbert Traustason

Bergþóra Sigurðardóttir

Ásta H. Bragadóttir

Ingólfur Guðmundsson

Sigurjón Gunnarsson

Þóra Valný Yngvadóttir

Framkvæmdastjóri

Tryggvi Tryggvason

Áritun óháðs endurskoðanda

Til stjórnar og sjóðfélaga Lífeyrissjóðs bankamanna

Álit

Við höfum endurskoðað meðfylgjandi ársreikning Lífeyrissjóðs bankamanna fyrir árið 2017. Ársreikningur lífeyrissjóðsins skiptist í tvo hluta, Hlutfallsdeild og Aldursdeild. Hefur hvor hluti að geyma yfirlit um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris, efnahagsreikning, yfirlit um sjóðstreymi, yfirlit um tryggingafræðilega stöðu og skýringar.

Það er álit okkar að ársreikningurinn gefi glögga mynd af breytingu á hreinni eign lífeyrissjóðsins á árinu 2017, efnahag hans 31. desember 2017 og breytingu á handbæru fé á árinu 2017 í samræmi við lög um ársreikninga og reglur um ársreikninga lífeyrissjóða.

Grundvöllur fyrir álit

Endurskoðað var í samræmi við alþjóðlega endurskoðunarstaðla. Ábyrgð okkar samkvæmt þeim stöðlum er nánar lýst í kaflanum um ábyrgð endurskoðanda hér að neðan. Við erum óháð Lífeyrissjóði bankamanna í samræmi við settar siðareglur fyrir endurskoðendur á Íslandi og höfum við uppfyllt ákvæði þeirra. Við teljum að við endurskoðunina höfum við aflað nægilegra og viðeigandi gagna til að byggja álit okkar á.

Aðrar upplýsingar

Stjórn og framkvæmdastjóri bera ábyrgð á öðrum upplýsingum. Aðrar upplýsingar innifela skýrslu stjórnar og stjórnháttaryfirlýsingu.

Álit okkar á ársreikningnum nær ekki yfir aðrar upplýsingar og við ályktum hvorki um, né veitum staðfestingu á efni þeirra ef frá er talin sú staðfesting varðandi skýrslu stjórnar sem fram kemur hér að neðan.

Í tengslum við endurskoðun okkar berum við ábyrgð á að lesa framangreindar aðrar upplýsingar og skoða hvort þær séu í verulegu ósamræmi við ársreikninginn eða þekkingu okkar sem við höfum aflað við endurskoðunina eða virðast að öðru leyti innifela verulegar skekkjur. Ef við komumst að þeirri niðurstöðu, byggt á þeirri vinnu sem við höfum framkvæmt, að það séu verulegar skekkjur í öðrum upplýsingum ber okkur að skýra frá því. Það er ekkert sem við þurfum að skýra frá hvað þetta varðar.

Í samræmi við ákvæði 2. mgr. 104 gr. laga nr. 3/2006 um ársreikninga staðfestum við samkvæmt okkar bestu vitund að í skýrslu stjórnar sem fylgir ársreikningi þessum eru veittar þær upplýsingar sem þar ber að veita í samræmi við lög um ársreikninga og koma ekki fram í skýringum.

Ábyrgð stjórnar og framkvæmdastjóra á ársreikningnum

Stjórn og framkvæmdastjóri eru ábyrg fyrir gerð og framsetningu ársreikningsins í samræmi við lög og reglur um ársreikninga lífeyrissjóða. Stjórn og framkvæmdastjóri eru einnig ábyrg fyrir því innra eftirliti sem nauðsynlegt er varðandi gerð og framsetningu ársreiknings, þannig að hann sé án verulegra annmarka, hvort sem er vegna sviksemi eða mistaka.

Við gerð ársreikningsins eru stjórn og framkvæmdastjóri ábyrgir fyrir því að meta rekstrarhæfi Lífeyrissjóðs bankamanna. Ef við á, skulu stjórn og framkvæmdastjóri setja fram viðeigandi skýringar um rekstrarhæfi og hvers vegna þau ákváðu að beita forsendunni um rekstrarhæfi við gerð og framsetningu ársreikningsins.

Ábyrgð endurskoðanda á endurskoðun ársreikningsins

Markmið okkar er að afla nægjanlegrar vissu um að ársreikningurinn sé án verulegra annmarka, hvort sem er af völdum sviksemi eða mistaka og að gefa út áritun sem felur í sér álit okkar.

Nægjanleg vissu er þó ekki trygging þess að endurskoðun framkvæmd í samræmi við alþjóðlega endurskoðunarstaðla muni uppgötva allar verulegar skekkjur séu þær til staðar. Skekkjur geta orðið vegna mistaka eða sviksemi og eru álitnar verulegar ef þær gætu haft áhrif á fjárhagslega ákvarðanatöku notenda ársreikningsins, einar og sér eða samanlagðar.

Áritun óháðs endurskoðanda

Endurskoðun okkar í samræmi við alþjóðlega endurskoðunarstaðla byggir á faglegri dómgreind og beitung við gagnrýnni hugsun við endurskoðunina. Við framkvæmum einnig eftirfarandi:

- Greinum og metum hættuna á verulegri skekkju í ársreikningnum, hvort sem er vegna mistaka eða sviksemi, hönnum og framkvæmum endurskoðunaraðgerðir til að bregðast við þeim hættum og öflum endurskoðunargagna sem eru nægjanleg og viðeigandi til að byggja álit okkar á. Hættan á að uppgötva ekki verulega skekkju vegna sviksemi er meiri en að uppgötva ekki skekkju vegna mistaka, þar sem sviksemi getur falið í sér samsæri, skjalafals, misvísandi framsetningu ársreiknings, að einhverju sé viljandi sleppt eða að farið sé framhjá innri eftirlitsaðgerðum.
- Öflum skilnings á innra eftirliti, sem snertir endurskoðunina, í þeim tilgangi að hanna viðeigandi endurskoðunaraðgerðir, en ekki í þeim tilgangi að veita álit á virkni innra eftirlits sjóðsins.
- Metum hvort reikningsskilaaðferðir sem notaðar eru, og tengdar skýringar, séu viðeigandi og hvort reikningshaldslegt mat stjórnenda sé raunhæft.
- Ályktum um notkun stjórnenda á forsendunni um rekstrarhæfi og metum á grundvelli endurskoðunarinnar hvort verulegur vafi leiki á rekstrarhæfi eða hvort aðstæður séu til staðar sem gætu valdið verulegum efasemdum um rekstrarhæfi. Ef við teljum að verulegur vafi leiki á rekstrarhæfi ber okkur að vekja sérstaka athygli á viðeigandi skýringum ársreikningsins í áritun okkar. Ef slíkar skýringar eru ófullnægjandi þurfum við að víkja frá fyrirvaralausri áritun. Niðurstaða okkar byggir á endurskoðunargögnum sem aflað er fram að dagsetningu áritunar okkar. Engu að síður geta atburðir eða aðstæður í framtíðinni valdið óvissu um rekstrarhæfi sjóðsins.
- Metum í heild sinni hvort ársreikningurinn gefi glögga mynd af undirliggjandi viðskiptum og atburðum, metum framsetningu, uppbyggingu, innihald og þar með talið skýringar við ársreikninginn með tilliti til glöggrar myndar.

Okkur ber skylda til að upplýsa stjórn og endurskoðunarnefnd meðal annars um áætlað umfang og tímasetningu endurskoðunarinnar og veruleg atriði sem komu upp í endurskoðun okkar, þar á meðal verulega annmarka á innra eftirliti sem komu fram í endurskoðuninni, ef við á.

Við höfum einnig lýst því yfir við stjórn og endurskoðunarnefnd að við höfum uppfyllt skyldur siðareglna um óhæði og höfum miðlað til þeirra upplýsingum um tengsl eða önnur atriði sem gætu mögulega haft áhrif á óhæði okkar og þar sem viðeigandi er, hvaða varnir við höfum sett til að tryggja óhæði okkar.

Kópavogi, 22. mars 2018

Deloitte ehf.

Halldór Arason
endurskoðandi

Hlutfallsdeild

Ársreikningur

2017

Yfirlit um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris árið 2017

	Skýr.	2017	2016
Löggjöld			
Löggjöld sjóðfélaga		36.135.642	38.541.711
Löggjöld launagreiðenda		141.791.733	150.997.733
Réttindaflutningur og endurgreiðslur		0	(4.805.030)
		<u>177.927.375</u>	<u>184.734.414</u>
Sérstök aukaframlög		16.957.720	16.150.429
		<u>194.885.095</u>	<u>200.884.843</u>
Lífeyrir			
Heildarfjárhæð lífeyris	3	2.371.925.663	2.281.094.788
Framlag til starfsendurhæfingarsjóðs		1.246.321	1.466.980
Beinn kostnaður vegna örorkulífeyris		1.162.012	859.474
		<u>2.374.333.996</u>	<u>2.283.421.242</u>
Hreinar fjárfestingartekjur			
Hreinar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum	4	62.460.868	(6.521.767)
Hreinar tekjur af skuldabréfum	5	1.969.820.222	1.605.193.468
Vaxtatekjur af bundnum bankainnstæðum		398.595.262	485.356.947
Vaxtatekjur af handbæru fé		5.535.248	11.378.423
Fjárfestingargjöld	6	(8.201.114)	(8.478.299)
		<u>2.428.210.486</u>	<u>2.086.928.772</u>
Rekstrarkostnaður			
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður	7	84.885.965	78.457.265
Hlutdeild aðildarfyrirtækja í rekstrarkostnaði		(44.094.013)	(43.129.771)
		<u>40.791.952</u>	<u>35.327.494</u>
Breyting á hreinni eign til greiðslu lífeyris		207.969.633	(30.935.120)
Hrein eign frá fyrra ári		<u>38.427.969.008</u>	<u>38.458.904.128</u>
Hrein eign til greiðslu lífeyris í árslok		<u>38.635.938.641</u>	<u>38.427.969.008</u>

Efnahagsreikningur 31. desember 2017

	Skýr.	31.12.2017	31.12.2016
Eignir			
Fjárfesting			
Eignarhlutir í félögum og sjóðum	8	1.640.688.205	1.652.157.817
Skuldabréf	9	29.059.102.114	28.806.273.290
Bundnar bankainnstæður		7.429.758.371	7.408.199.605
		<u>38.129.548.690</u>	<u>37.866.630.712</u>
Kröfur			
Kröfur á launagreiðendur		11.105.847	11.118.903
Aðrar kröfur		21.545.585	313.511.610
		<u>32.651.432</u>	<u>324.630.513</u>
Ýmsar eignir			
Varanlegir rekstrarfjármunir	13	678.890	685.981
Handbært fé		<u>478.676.271</u>	<u>278.738.607</u>
Eignir samtals		<u>38.641.555.283</u>	<u>38.470.685.813</u>
Skuldir			
Viðskiptaskuldir			
Áfallinn kostnaður og fyrirframinnheimtar tekjur		5.297.179	4.227.853
Aðrar skuldir	15	319.463	38.488.952
Skuldir samtals		<u>5.616.642</u>	<u>42.716.805</u>
Hrein eign til greiðslu lífeyris		<u>38.635.938.641</u>	<u>38.427.969.008</u>
Skuldbindingar utan efnahags	16		

Yfirlit um sjóðstreymi ársins 2017

	2017	2016
Inngreiðslur		
Iðgjöld	194.898.151	202.397.026
Innborgaðar vaxtatekjur af handbæru fé og kröfum	5.535.248	11.378.423
Aðrar inngreiðslur	44.094.013	43.129.771
	<u>244.527.412</u>	<u>256.905.220</u>
Útgreiðslur		
Lífeyrir	2.412.503.485	2.245.105.862
Rekstrarkostnaður	83.664.582	77.844.640
Fjárfesting í rekstrarfjármunum	144.966	0
Aðrar útgreiðslur	0	30.590.604
	<u>2.496.313.033</u>	<u>2.353.541.106</u>
Nýtt ráðstöfunarfé til fjárfestingar	<u>(2.251.785.621)</u>	<u>(2.096.635.886)</u>
Fjárfestingarhreyfingar		
Innborgaðar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum	9.349.255	15.698.154
Keyptir eignarhlutir í félögum og sjóðum	(1.907.057.814)	(2.769.891.100)
Seldir eignarhlutir í félögum og sjóðum	1.970.785.368	2.383.017.167
Afborganir höfuðstóls og vaxta skuldabréfa	2.314.484.916	2.184.759.175
Keypt skuldabréf	(1.588.722.278)	(2.168.596.087)
Seld skuldabréf	1.275.847.342	752.091.324
Ný bundin innlán	(300.000.000)	0
Endurgreidd bundin innlán	677.036.496	1.466.420.098
	<u>2.451.723.285</u>	<u>1.863.498.731</u>
 Hækkun/(lækkun) á handbæru fé	 199.937.664	 (233.137.155)
Handbært fé í ársbyrjun	<u>278.738.607</u>	<u>511.875.762</u>
 Handbært fé í árslok	<u>478.676.271</u>	<u>278.738.607</u>

Yfirlit um tryggingafræðilega stöðu 31. desember 2017

Fjárhæðir í milljónum króna

Tryggingafræðileg staða 2017

Eignir	Áfallin skuldbinding	Framtíðar- skuldbinding	Heildar- skuldbinding
Hrein eign til greiðslu lífeyris.....	38.636,0		38.636,0
Mismunur á bókfærðu verði og núvirði skuldabréfa.....	533,3		533,3
Mismunur á bókfærðu verði og matsvirði skráðra hlutabréfa.....	(4,6)		(4,6)
Núvirði framtíðarfjárfestingarkostnaðar.....	(157,1)		(157,1)
Núvirði framtíðarrekkstrarkostnaðar.....	(300,3)	(25,1)	(325,4)
Núvirði framtíðariðgjalda.....		1.208,1	1.208,1
Eignir samtals.....	38.707,3	1.183,0	39.890,3

Skuldbindingar

Ellilífeyrir.....	32.547,9	1.623,7	34.171,6
Örorkulífeyrir.....	823,5	88,6	912,1
Makalífeyrir.....	5.128,1	147,8	5.275,9
Barnalífeyrir.....	26,7	1,1	27,8
95 ára regla.....	876,9	276,1	1.153,0
Endurgreiðsla iðgjalda.....	576,5		576,5
Skuldbindingar samtals.....	39.979,6	2.137,3	42.116,9
Eignir umfram skuldbindingar	(1.272,3)	(954,3)	(2.226,6)
Í hlutfalli af skuldbindingum í árslok.....	-3,18%	-44,65%	-5,29%
Í hlutfalli af skuldbindingum í ársbyrjun.....	-2,63%	-40,71%	-4,50%

Tryggingafræðileg staða 2016

Eignir	Áfallin skuldbinding	Framtíðar- skuldbinding	Heildar- skuldbinding
Hrein eign til greiðslu lífeyris.....	38.428,0		38.428,0
Mismunur á bókfærðu verði og núvirði skuldabréfa.....	594,8		594,8
Mismunur á bókfærðu verði og matsvirði skráðra hlutabréfa.....	(5,5)		(5,5)
Núvirði framtíðarfjárfestingarkostnaðar.....	(157,6)		(157,6)
Núvirði framtíðarrekkstrarkostnaðar.....	(295,2)	(31,2)	(326,4)
Núvirði framtíðariðgjalda.....		1.245,2	1.245,2
Eignir samtals.....	38.564,5	1.214,0	39.778,5

Skuldbindingar

Ellilífeyrir.....	32.118,5	1.578,6	33.697,1
Örorkulífeyrir.....	1.012,6	75,8	1.088,4
Makalífeyrir.....	5.051,5	137,8	5.189,3
Barnalífeyrir.....	5,1	1,8	6,9
95 ára regla.....	849,9	253,7	1.103,6
Endurgreiðsla iðgjalda.....	569,7	,0	569,7
Skuldbindingar samtals.....	39.607,3	2.047,7	41.655,0
Eignir umfram skuldbindingar	(1.042,8)	(833,7)	(1.876,5)
Í hlutfalli af skuldbindingum í árslok.....	-2,63%	-40,71%	-4,50%
Í hlutfalli af skuldbindingum í ársbyrjun.....	-0,01%	-0,31%	-0,03%

* Samanburðarfjárhæðum hefur verið breytt til samræmis við uppfærða útreikninga tryggingastærðfræðings

Skýringar

1. Starfsemi

Lífeyrissjóður bankamanna starfar samkvæmt lögum um skyldutyggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða nr. 129/1997 og hefur til þess fullgilt starfsleyfi. Sjóðurinn starfar í tveimur deildum, Hlutfallsdeild og Aldursdeild og skulu allir starfsmenn aðildarfyrirtækja sjóðsins, sem náð hafa 16 ára aldri, vera sjóðfélagar meðan þeir starfa hjá viðkomandi fyrirtæki. Greiddur er ellilífeyrir, örorkulífeyrir, makalífeyrir og barnalífeyrir.

Lífeyrisréttindi

Réttindi til lífeyris ráðast af starfshlutfalli og starfstíma svo og launum seinustu 5 ára. Lífeyrisgreiðslur eru verðtryggðar og fylgja vísitölu neysluverðs. Taka eftirlauna getur hafist við 65 ára aldur eða fyrr ef aldur og starfsaldur ná 95 árum. Að öðru leyti eru réttindi óháð aldri sjóðfélaga. Sjóðfélagi á rétt á örorkulífeyri ef hann verður fyrir orkutapi sem metið er 50% eða meira. Andist sjóðfélagi, eiga eftirlifandi maki og börn rétt á lífeyri úr sjóðnum. Í samþykktum sjóðsins er kveðið nánar á um ávinnslu réttinda.

Lífeyrissjóðurinn ábyrgist lífeyrisskuldbindingar sínar með eignum sínum. Árlega er gerð tryggingafræðileg úttekt á stöðu sjóðsins og getur hún haft áhrif á lífeyrisréttindi, því sjóðnum er skylt að auka eða skerða lífeyrisréttindi sjóðfélaga fari munur milli eigna og lífeyrisskuldbindinga sjóðsins fram yfir tiltekin mörk.

Lífeyrissjóðurinn veitir viðtöku iðgjaldi til greiðslu lífeyris vegna elli til æviloka, örorku eða andláts samkvæmt nánari ákvæðum laganna. Skylduáðild er að lífeyrissjóðnum og er kveðið á um iðgjald til sjóðsins í kjarasamningum SSF og viðsemdanda þess. Launamönnum SSF sem greiða til þessarar deildar sjóðsins ber að greiða 4% af grunnlaunum sínum á móti 14,4% framlagi atvinnurekenda eða samtals 18,4% sem kallast lágmarksiðgjald.

2. Reikningsskilaaðferðir

Grundvöllur reikningsskilanna

Ársreikningurinn er í samræmi við lög um ársreikninga, lög um skyldutyggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða og reglur Fjármálaeftirlitsins (FME) um ársreikninga lífeyrissjóða. Ársreikningurinn er gerður eftir sömu reikningsskilaaðferðum og árið áður.

Gjaldmiðlar og vísitölur

Eignir og skuldir sem bundnar eru vísitölu eða gengi erlendra gjaldmiðla eru færðar upp miðað við verðlag eða gengi í árslok. Viðskipti í erlendum gjaldmiðlum eru færð á gildandi gengi þess dags sem viðskiptin fara fram. Peningalegar eignir og skuldir í erlendum gjaldmiðlum eru færðar miðað við gengi í árslok. Gengi Seðlabanka Íslands greinist þannig:

	Meðalgengi ársins		Árslokagengi	
	2017	2016	31.12.2017	31.12.2016
Evra (EUR).....	120,54	133,59	124,7	118,8

Skráning iðgjalda

Iðgjöld eru tekjufærð þegar þau leiða til ávinnslu réttinda sjóðfélaga hjá sjóðnum. Óinnheimt iðgjöld í árslok eru eignfærð sem kröfur á launagreiðendur.

Framlag ríkisins til jöfnunar á örorkubyrði er hluti af tryggingargjaldi vegna launa og rennur til lækkunar og jöfnunar á örorkubyrði á milli lífeyrissjóða.

Lífeyrir

Undir lífeyri falla lífeyrisgreiðslur sjóðsins, þ.e. ellilífeyrir, makalífeyrir, örorkulífeyrir og barnalífeyrir. Beinn kostnaður vegna örorkulífeyris er kostnaður við örorkumat.

Hreinar fjárfestingartekjur

Undir hreinar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum fellur arður af hlutabréfum, söluhagnaður og sölutap svo og óinnleystur gengismunur af hlutabréfum og sjóðum, bæði vegna breytinga á gangvirði bréfanna og gengi gjaldmiðla.

Undir hreinar tekjur af skuldabréfum falla vaxtatekjur, verðbætur og lántökupóknar af skuldabréfum, hagnaður og tap af sölu skuldabréfa, breytingar á gangvirði til lækkunar og lækkunar og hliðstæðar tekjur og gjöld. Hér er einnig færð varúðarniðurfærsla skuldabréfa vegna tapshættu sem er fyrir hendi á reikningsskiladegi.

Undir fjárfestingargjöld falla öll fjárfestingargjöld og allar þóknar fjármálafyrirtækja og sjóða um sameiginlega fjárfestingu vegna umsýslu og stjórnunar á fjárfestingum lífeyrissjóðs. Undir þennan lið falla einnig þau fjárfestingargjöld sem ekki falla undir liði 3.1 -3.5 í reglum um ársreikninga lífeyrissjóða 335/2015.

2. Reikningsskilaaðferðir (framhald)

Rekstrarkostnaður

Undir þennan lið fellur allur kostnaður vegna reksturs sjóðsins. Kostnaðurinn er færður til gjalda þegar hann fellur til.

Fjárfesting

Fjárfesting sjóðsins skiptist í eignarhluta í félögum og sjóðum, skuldabréf og bundnar bankainnstæður. Skilgreiningar á framangreindri flokkun ásamt matsaðferðum sem beitt er við hvern lið fjárfestingar eru eftirfarandi:

Eignarhlutar í félögum og sjóðum eru framseljanleg verðbréf svo sem hlutabréf, hlutdeildarskírteini og önnur slík verðbréf. Eignarhlutar í félögum og sjóðum eru eignfærð á gangvirði.

Skuldabréf eru framseljanleg skuldabréf og önnur skuldabréf sem gefin eru út af lánastofnunum, opinberum aðilum eða öðrum félögum. Hér er átt við bréf sem t.d. eru bundin við vísitölu eða gengi gjaldmiðla hvort sem vextir eru fastir eða hafa tiltekna vaxtaviðmiðun. Skuldabréf eru færð á gangvirði á árslok nema ef um er að ræða skuldabréf sem haldið er til gjalddaga og útlán til sjóðfélaga, slík skuldabréf eru færð á upphaflegri kaupkröfu í efnahagsreikningi.

Bundnar bankainnstæður eru innlán í bönkum og sparisjóðum sem bundin eru til lengri tíma en 3 mánaða.

Matsaðferðir fjárfestingar

Fjármálagerningar, aðrir en útlán til sjóðfélaga og skuldabréf sem haldið er til gjalddaga, eru metnir á gangvirði í samræmi við settar reikningsskilareglur. Útlán til sjóðfélaga og skuldabréf sem sjóðurinn tilgreinir að verði haldið til gjalddaga eru færð á afskrifuðu kostnaðarverði miðað við upphaflega ávöxtunarkröfu.

Gangvirði fjármálagerninga sem skráðir eru á skipulegum verðbréfamarkaði er markaðsverð í lok tímabils, en gangvirði annarra fjárfestingar í þessum flokki byggist á verðmatsaðferðum sem lýst er í skýringu nr. 12. Í þeirri skýringu eru jafnframt upplýsingar um stigskiptingu gangvirðis samkvæmt verðmatsaðferðum.

Við mat á útlánnum og skuldabréfum sem færð eru á afskrifuðu kostnaðarverði er tekið tillit til þeirrar tapsáhættu sem kann að vera fyrir hendi á reikningsskiladegi í samræmi við settar reikningsskilareglur. Varúðarniðurfærslan nemur um 0,04% af eignasafninu. Nánari sundurliðun á niðurfærslu er að finna í skýringu 10.

Kröfur

Kröfur eru færðar á gangvirði við upphaflega skráningu í bókhald. Á hverjum reikningsskiladegi eru kröfur metnar með hliðsjón af tapsáhættu og færðar í afskriftarreikning samkvæmt niðurstöðu slíks mats. Varúðarniðurfærslan er færð til lækkunar á viðkomandi lið í efnahagsreikningi og gjaldfærð undir önnur gjöld í yfirliti um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris.

Handbært fé

Handbært fé er fært í efnahagsreikning á gangvirði. Handbært fé samkvæmt sjóðstreymi samanstendur af óbundnum bankainnstæðum í íslenskum krónum og erlendum gjaldmiðlum.

Varanlegir rekstrarfjármunir

Eignir eru skráðar meðal varanlegra rekstrarfjármuna þegar líklegt er að hagrænn ávinningur tengdur eigninni muni nýtast félaginu og hægt er að meta kostnað vegna eignarinnar með áreiðanlegum hætti. Varanlegir rekstrarfjármunir eru upphaflega skráðir á kostnaðarverði. Kostnaðarverð varanlegra rekstrarfjármuna samanstendur af kaupverði og öllum beinum kostnaði við að koma eigninni í tekjuhæft ástand.

Afskriftir eru reiknaðar sem fastur árlegur hundraðshluti af kostnaðarverði miðað við eignarhaldstíma á árinu að teknu tilliti til væntanlegs hrakvirðis.

Skuldbindingar

Skuldbindingar eru færðar upp í efnahagsreikningi ef líklegt þykir að sjóðurinn verði fyrir fjárhagslegum útgjöldum í framtíðinni vegna liðsins atburðar eða viðskipta og hægt er að meta fjárhæð hennar með áreiðanlegum hætti.

Skýringar

3. Lífeyrir

	2017	2016
Ellilífeyrir	1.973.345.140	1.817.375.403
Örorkulífeyrir	145.829.417	141.891.473
Makalífeyrir	244.220.013	224.151.180
Barnalífeyrir	389.808	563.056
Dánarbætur	8.141.285	6.414.302
	<u>2.371.925.663</u>	<u>2.190.395.414</u>

4. Hreinar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum

	2017	2016
Arðgreiðslur	9.349.255	14.308.096
Gangvirðisbreytingar vegna innlendra eigna	53.111.613	(19.442.275)
Gjaldmiðlabreyting	0	(1.387.587)
	<u>62.460.868</u>	<u>(6.521.766)</u>

Breytingar á gangvirði greinast þannig niður á fjárfestingu:

	2017	2016
Landsbankinn - Veltubríf	15.854.166	23.442.409
Landsbankinn - Öndvegisbréf	(22.616.416)	(16.046.739)
Landsbankinn - Úrvalsbréf	(27.255.767)	(10.966.416)
Júpiter - innlend hlutabréf	11.365.697	(7.048.375)
Kaupping IS-15	(6.727.622)	(18.769.746)
Horn II slhf	33.023.363	27.912.496
Síminn hf	30.924.608	(20.867.898)
Edda slhf	28.020.496	869.113
Horn 3 slhf	(15.167.326)	(1.733.332)
Íslensk verðbréf - Veðskuldabréfasjóður	6.990.000	0
Fjarskipti hf	2.020.519	330.890
Landsbankinn - Fyrirtækjabréf	0	377.504
Atorka Group	(4.173.776)	0
Aðrar breytingar á gangvirði	853.671	3.057.819
	<u>53.111.613</u>	<u>(19.442.275)</u>

5. Hreinar tekjur af skuldabréfum

	2017	2016
Vaxtatekjur, verðbætur og lántökupóknarir	1.969.820.222	1.605.193.468
	<u>1.969.820.222</u>	<u>1.605.193.468</u>

Hreinar tekjur greinast þannig eftir skuldabréfaflokkum:

	Gangvirði	Kostnaðarverð	2017
Skuldabréf með ríkisábyrgð	734.482.745	812.120.706	1.546.603.451
Skuldabréf sveitarfélaga	0	11.606.751	11.606.751
Skuldabréf lánastofnana	45.433.432	127.212.411	172.645.843
Skuldabréf fyrirtækja	0	201.120.221	201.120.221
Veðlán sjóðfélaga	0	37.843.956	37.843.956
	<u>779.916.177</u>	<u>1.189.904.045</u>	<u>1.969.820.222</u>

Hreinar tekjur greinast þannig eftir skuldabréfaflokkum:

	Gangvirði	Kostnaðarverð	2016
Skuldabréf með ríkisábyrgð	358.409.019	1.036.066.031	1.394.475.050
Skuldabréf sveitarfélaga	0	2.957.423	2.957.423
Skuldabréf lánastofnana	12.304.501	4.334.850	16.639.351
Skuldabréf fyrirtækja	0	152.623.793	152.623.793
Veðlán sjóðfélaga	0	38.497.851	38.497.851
	<u>370.713.520</u>	<u>1.234.479.948</u>	<u>1.605.193.468</u>

Skýringar

6. Fjárfestingargjöld

Fjárfestingargjöld 2017	Bein fjárf.gjöld	Áætluð og reiknuð fjárf.gjöld	Fjárf.gjöld samtals	Meðalstaða eigna í sjóðum	Hlutfall fjárf.gjalda af meðaleign
Innlendir fjárfestingasjóðir		10.201.636	10.201.636	1.260.391.770	0,81%
Innlendir fagfjárfestingasjóðir		5.475.649	5.475.649	481.815.509	1,14%
Kaup- og sölubókn. v. verðbr.kaupa ..			0		
Vörslubóknun	4.409.155		4.409.155		
Umsýslubóknun	4.153.514		4.153.514		
	8.562.669	15.677.285	24.239.954	1.742.207.279	0

Fjárfestingargjöld 2016	Bein fjárf.gjöld	Áætluð og reiknuð fjárf.gjöld	Fjárf.gjöld samtals	Meðalstaða eigna í sjóðum	Hlutfall fjárf.gjalda af meðaleign
Innlendir fjárfestingasjóðir		11.470.621	11.470.621	1.137.145.835	1,01%
Innlendir fagfjárfestingasjóðir		5.215.028	5.215.028	439.809.086	1,19%
Vörslubóknun	4.458.348		4.458.348		
Umsýslubóknun	3.831.046		3.831.046		
	8.289.394	16.685.649	24.975.043	1.576.954.921	0

7. Rekstrargjöld

7.1 Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður:

	2017	2016
Laun og launatengd gjöld.....	39.068.886	36.245.346
Endurskoðun	7.228.610	6.717.394
Innri endurskoðun.....	2.490.043	1.443.673
Tryggingafræðileg aðstoð.....	2.752.754	2.422.037
Önnur aðkeypt þjónusta.....	4.751.947	6.043.648
Annar kostnaður.....	28.593.725	25.585.167
	84.885.965	78.457.265

7.2 Laun og launatengd gjöld:

	2017	2016
Laun starfsfólks.....	28.366.309	25.048.934
Stjórnarlaun.....	4.058.250	4.357.645
Launatengd gjöld	6.644.327	6.838.767
	39.068.886	36.245.346

Stöðugildi að meðaltali.....	4	4
------------------------------	---	---

7.3 Laun stjórnarmanna, framkvæmdastjóra og endurskoðunarnefndar:

	2017	2016
Tryggvi Tryggvason, framkvæmdarstjóri.....	9.103.239	8.039.625
Friðbert Traustason, stjórnarformaður.....	980.727	977.480
Landsbankinn hf. v/Bergþóru Sigurðardóttur, varaformanns.....	681.774	681.774
Sigurjón Gunnarsson.....	688.538	685.291
Þóra Valný Yngvadóttir.....	526.211	461.009
Ingólfur Guðmundsson.....	526.211	385.256
Seðlabanki Íslands v/Ástu H. Bragadóttur.....	736.735	733.262
Stefán Svavarsson, formaður endurskoðunarnefndar.....	349.815	348.733
	13.593.249	12.312.430

Innifalið í launum stjórnarmanna, framkvæmdastjóra og endurskoðunarnefndar eru heildarlaun og þóknarir vegna starfa í þágu lífeyrissjóðsins. Þá eru meðtalin hlunnindi, aukið mótframlag í séreignarsjóð og þóknun vegna starfa sem viðkomandi gegnir í krafti eignaraðildar sjóðsins sem og setu í nefndum og stjórnum sem hann er tilnefndur í af hálfu sjóðsins ef það á við.

Skýringar

7. Rekstrargjöld (framhald)

7.4 Þóknanir til ytri endurskoðenda sjóðsins:

	2017	2016
Þóknun fyrir endurskoðun.....	5.061.501	4.961.159
Önnur þjónusta.....	2.167.109	1.756.235
	<u>7.228.610</u>	<u>6.717.394</u>

7.5 Þóknanir til innri endurskoðenda sjóðsins:

	2017	2016
Þóknun fyrir innri endurskoðun.....	2.490.043	1.443.673
	<u>2.490.043</u>	<u>1.443.673</u>

7.6 Þóknanir til tryggingastærðfræðings sjóðsins:

	2017	2016
Þóknun fyrir útreikninga á tryggingafræðilegri stöðu.....	1.086.991	1.405.099
Önnur þjónusta.....	1.665.763	1.016.938
	<u>2.752.754</u>	<u>2.422.037</u>

Skýringar

8. Eignarhlutir í félögum og sjóðum

	31.12.2017	31.12.2016
Eignarhlutar í innlendum hlutafélögum	348.907.504	356.164.978
Hlutdeildarskírteini í innlendum sjóðum	1.291.780.701	1.295.992.839
	1.640.688.205	1.652.157.817

Eignarhlutar í innlendum félögum greinast þannig:

	Hlutdeild	31.12.2017		31.12.2016	
		Gangvirði	Kostnaðarverð	Gangvirði	Kostnaðarverð
Skráð félög:					
Síminn hf.....	0,23%	93.173.627	64.080.868	133.299.019	120.808.254
Fjarskipti hf.....	óverul.	8.154.238	1.202.690	6.133.719	1.202.690
		101.327.865	65.283.558	139.432.738	122.010.944
Óskráð félög:					
Edda slhf.....	2,00%	73.711.692	48.815.690	51.691.196	54.815.690
Horn II slhf.....	1,17%	123.342.609	55.584.772	129.174.604	79.296.872
Horn III slhf.....	0,83%	50.432.642	67.333.300	31.599.968	33.333.300
Önnur hlutabréf.....		92.696	92.230	4.266.472	4.265.960
		247.579.639	171.825.992	216.732.240	171.711.822
Hlutabréfaeign alls		348.907.504	237.109.550	356.164.978	293.722.766

Hlutdeildarskírteini greinast þannig:

		31.12.2017		31.12.2016	
		Gangvirði	Kostnaðarverð	Gangvirði	Kostnaðarverð
Innlendir verðbréfasjóðir með skuldabréfum:					
Íslensk verðbréf - Veðskuldabréfasjóður..	3,72%	36.990.000	30.000.000	30.000.000	30.000.000
Hlutdeildarskírteini í innlendum skuldabréfasjóðum alls		36.990.000	30.000.000	30.000.000	30.000.000
Innlendir verðbréfasjóðir með hlutabréfum:.....					
Landsbankinn - Úrvalsbréf.....	1,50%	182.993.151	101.557.800	210.248.918	101.557.800
Landsbankinn - Öndvegisbréf.....	4,16%	184.134.551	150.000.000	206.750.967	150.000.000
Júpiter - Innlend hlutabréf.....	2,86%	163.503.762	99.999.854	152.138.065	99.999.854
Kaupþing - ÍS-15.....	0,66%	141.561.900	100.000.000	148.289.522	100.000.000
Hlutdeildarskírteini í innlendum hlutabréfasjóðum alls		672.193.364	451.557.654	717.427.472	451.557.654
Önnur hlutdeildarskírteini:					
Landsbankinn - Veltubréf.....	1,25%	582.597.337	580.147.827	548.565.367	543.740.697
Hlutdeildarskírteini í innlendum sjóðum alls.....		1.291.780.701	1.061.705.481	1.295.992.839	1.025.298.351
Hlutdeildarskírteini alls		1.291.780.701	1.061.705.481	1.295.992.839	1.025.298.351
Eignarhlutir í félögum og sjóðum alls		1.640.688.205	1.298.815.031	1.652.157.817	1.319.021.117

Skýringar

9. Skuldabréf

	31.12.2017		
	Gangvirði	Kostnaðarverð	Samtals
Skuldabréf með ríkisábyrgð			
Íbúðabréf.....	6.257.577.234	14.643.203.140	20.900.780.374
Húsbréf.....	0	68.467.784	68.467.784
Ríkisbréf.....	334.534.581	0	334.534.581
Önnur skuldabréf með ríkisábyrgð	0	1.109.451.707	1.109.451.707
	6.592.111.815	15.821.122.631	22.413.234.446
Skuldabréf sveitarfélaga	0	222.953.803	222.953.803
Skuldabréf lánastofnana	1.006.700.930	404.705.294	1.411.406.224
Skuldabréf fyrirtækja	0	4.209.806.742	4.209.806.742
Veðlán sjóðfélaga.....	0	816.661.666	816.661.666
Niðurfærsla skuldabréfa.....	0	(14.960.767)	(14.960.767)
Skuldabréf alls	7.598.812.745	21.460.289.369	29.059.102.114

	31.12.2016		
	Gangvirði	Kostnaðarverð	Samtals
Skuldabréf með ríkisábyrgð			
Íbúðabréf.....	7.207.982.707	14.641.685.559	21.849.668.266
Húsbréf.....	0	90.462.291	90.462.291
Ríkisbréf.....	406.234.095	0	406.234.095
Önnur skuldabréf með ríkisábyrgð	0	1.308.655.484	1.308.655.484
	7.614.216.802	16.040.803.334	23.655.020.136
Skuldabréf sveitarfélaga	0	177.573.663	177.573.663
Skuldabréf lánastofnana	657.356.604	373.949.879	1.031.306.483
Skuldabréf fyrirtækja	0	3.267.909.370	3.267.909.370
Veðlán sjóðfélaga.....	0	688.135.520	688.135.520
Niðurfærsla skuldabréfa.....	0	(13.671.882)	(13.671.882)
Skuldabréf alls	8.271.573.406	20.534.699.884	28.806.273.290

Meirihluta skuldabréfa Hlutfallsdeildar er metinn á afskrifuðu kostnaðarverði þar sem tekin tekin hefur verið ákvörðun um að halda bréfunum til gjalddaga. Væru þessi skuldabréf færð til eignar á markaðsverði væri bókfært verð þeirra 4.654 milljónum hærra og hrein eign til greiðslu lífeyris hærri sem því nemur. Að sama skapi væri reiknuð raunávöxtun á árinu 2017 umtalsvert hærri ef skuldabréf væru metin á markaðsverði, eða 8,2% í stað 4,58%. Í lok árs 2016 var markaðsverð 2.184 millj. kr. hærra en bókfært virði.

10. Niðurfærslur skuldabréfa

	31.12.2017	31.12.2016
Niðurfærsla í ársbyrjun	13.671.882	407.210.290
Endanlega afskrifað á árinu	0	(374.256.691)
Breyting niðurfærslu á árinu.....	1.288.885	(19.281.717)
	14.960.767	13.671.882

Skuldabréf eru færð niður í efnahagsreikningi vegna óvissu um innheimtu. Hér er ekki um endanlega afskrift að ræða heldur er myndaður afskriftareikningur til að mæta þeim kröfum sem kunna að tapast. Bókfærð niðurfærsla skiptist þannig að 8,2 m.kr. eru vegna veðskuldabréfa og 6,8 m.kr. vegna skuldabréfa lánastofnana.

Skýringar

11. Skipting fjárfestingar eftir gjaldmiðlum

	Í íslenskum krónum	Í erlendum gjaldmiðlum	Samtals
Eignarhlutir í félögum og sjóðum.....	1.640.688.205	0	1.640.688.205
Skuldabréf.....	29.059.102.114	0	29.059.102.114
Innlánasamningar.....	7.429.758.371	0	7.429.758.371
	38.129.548.690	0	38.129.548.690
Hlutfallsleg skipting	100,00%	0,00%	100%

12. Gangvirðismat

Taflan hér að neðan sýnir fjármálagerninga, færða á gangvirði, flokkaða eftir verðmatsaðferð. Matsaðferðunum er skipt í 3 stig sem endurspeglar mikilvægi þeirra forsendna sem lagðar eru til grundvallar við ákvörðun gangvirðis fjármálagerninganna. Fjárhæðir eru í þúsundum króna. Stigin eru eftirfarandi:

Stig 1: gangvirðismatið byggir á uppgöfnum verði á virkum markaði fyrir samskonar eignir og skuldir.

Stig 2: gangvirðismatið byggir ekki á uppgöfnum verði á virkum markaði (stig 1) heldur á upplýsingum sem eru sannreynanlegar fyrir eignina eða skuldina, annað hvort beint (t.d. verð) eða óbeint (t.d. afleiddar af verðum).

Stig 3: gangvirðismatið byggir á mikilvægum upplýsingum öðrum en markaðsupplýsingum.

31.12.2017	Stig 1	Stig 2	Stig 3	Samtals
Eignarhlutir í félögum og sjóðum	101.328	1.254.791	284.570	1.640.688
Skuldabréf	7.598.813			7.598.813
Bundnar bankainnstæður	7.429.758			7.429.758
	15.129.899	1.254.791	284.570	16.669.259
31.12.2016	Stig 1	Stig 2	Stig 3	Samtals
Eignarhlutir í félögum og sjóðum	139.433	1.265.993	246.732	1.652.158
Skuldabréf	8.271.573			8.271.573
Bundnar bankainnstæður	7.408.200			7.408.200
	15.819.206	1.265.993	246.732	17.331.931

13. Rekstrarfjármunir

	Innréttingar, áhöld og tæki
Stofnverð í ársbyrjun.....	7.364.617
Afskrifað áður	(6.678.636)
Bókfært verð í ársbyrjun.....	685.981
Viðbót á árinu.....	144.966
Afskrifað á árinu	(152.057)
Bókfært verð í árslok.....	678.890
Afskriftarhlutföll	20%

Skýringar

14. Lífeyrisskuldbindingar

Tryggingafræðilegt mat á lífeyrisskuldbindingum Hlutfallsdeildar:

Samkvæmt niðurstöðu tryggingafræðilegrar athugunar á stöðu Hlutfallsdeildar í árslok 2017 miðað við 3,5% ársvexti vantar deildina kr. 1.365,4 milljónir til að mæta áföllnum skuldbindingum eða -3,4% af skuldbindingum. Heildarskuldbindingar umfram eignir eru kr. 2.319,7 milljónir eða -5,5% af skuldbindingum. Fjárhæðir eru í milljónum króna.

Eignir	2017	2016
Endurmetin eign til tryggingafræðilegs uppgjors í árslok.....	39.890,3	39.778,4
Endurmetin eign til tryggingafræðilegs uppgjors í ársbyrjun.....	39.778,4	39.617,4
Hækkun/lækkun endurmetinnar eignar á árinu.....	111,9	161,0
Skuldbindingar		
Skuldbindingar í árslok.....	42.116,9	41.443,2
Skuldbindingar í ársbyrjun.....	41.443,2	40.689,1
Hækkun/lækkun skuldbindinga á árinu.....	673,7	754,1
Breyting á tryggingafræðilegri stöðu á árinu.....	(561,8)	(593,1)

Yfirlit um breytingar á áföllnum lífeyrisskuldbindingum Hlutfallsdeildar árið 2017

Áfallnar lífeyrisskuldbindingar í ársbyrjun.....	39.395	38.768
Hækkun lífeyrisskuldbindinga vegna vaxta og verðbóta.....	2.125	2.198
Hækkun áunninna réttinda vegna iðgjalda ársins.....	297	257
Lækkun vegna greidds lífeyris á árinu.....	(2.436)	(2.331)
Hækkun vegna nýrra lífslíkatafna.....	0	451
Hækkun/lækkun vegna annarra breytinga.....	599	51
Áfallnar lífeyrisskuldbindingar í árslok	39.980	39.395

15. Aðrar skuldir

	31.12.2017	31.12.2016
Ógreitt iðgjald Starfsendurhæfingarsjóðs.....	319.463	114.871
Ógreidd staðgreiðsla.....	0	38.374.081
	319.463	38.488.952

16. Ábyrgðir og skuldbindingar

Sjóðurinn hefur skuldbundið Hlutfallsdeild til að fjárfesta í sjóðnum Horn III slhf. fyrir 100 m.kr. og hljóðar óinnkölluð skuldbinding upp á rúmar 30 m.kr. sem kemur til greiðslu á næstu 3-4 árum.

17. Áhættupættir í starfsemi og áhættustýring

17.1 Markmið áhættustýringar

Í daglegri starfsemi sinni sem lífeyrissjóður stendur sjóðurinn frammi fyrir ýmsum tegundum áhættu. Stjórnendur sjóðsins bera ábyrgð á að gera sér grein fyrir þeirri áhættu sem fylgja starfseminni og að fullnægjandi áhættustýring sé ávallt til staðar. Áhættu sjóðsins er skipt í fjárhagslega áhættu (þ.m.t. gjaldmiðlaáhætta, vaxta- og endurfjárfestingaráhætta og önnur verðbreytingaráhætta), mótaðilaáhættu, rekstraráhættu, lausafjáráhættu og lífeyristryggingaráhættu. Nánar er fjallað um áhættupætti í rekstri lífeyrissjóðsins og framkvæmd áhættustýringar í áhættustefnu sem aðgengileg er á heimasíðu sjóðsins www.lifbank.is.

17.2 Fjárhagsleg áhætta (markaðsáhætta)

Fjárhagsleg áhætta (markaðsáhætta) lítur fyrst og fremst að fjárhagslegum atriðum í starfsemi sjóðsins, þ.e. hættu á fjárhagslegu tapi vegna breytinga á markaðsvirði liða innan og utan efnahagsreiknings, þar á meðal breytinga á vöxtum (sjá skýringu 17.4), gengi gjaldmiðla (sjá skýringu 17.3) eða virði hlutabréfa. Með fjárhagslegri áhættu er sér í lagi átt við áhættu þeirra eignaflokka sem verðbréfragrunnur sjóðsins er samsettur úr. Sjóðurinn er fyrst og fremst markaðsfjárfestir og eignir hans og áhætta er háð sveiflum á fjármálamörkuðum. Fjárhagslegri áhættu sjóðsins er m.a. stýrt með takmörkunum í fjárfestingarstefnu, fjárfestingarheimildum og áhættuviðmiðum.

17.3 Gjaldmiðlaáhætta

Gjaldmiðlaáhætta er áhættan af því að gangvirði eða framtíðar sjóðstreymi fjármálagerninga mælt í íslenskum krónum sveiflist vegna breytinga á gengi gjaldmiðla. Gjaldmiðlaáhætta myndast þegar mismunur er á stöðu eigna og skulda í erlendum gjaldmiðli.

Lífeyrissjóðurinn átti verðbréf sem gerð eru upp í erlendum myntum og við það myndast áhætta tengd gengissveiflum. Gengisáhættu eru stjórnað með stýringu á hlutfalli erlendra eigna í eignasafni sjóðsins innan ramma samþykkrar fjárfestingarstefnu.

Bókfært verð fjáreigna sjóðsins sem gerðar eru upp í erlendra mynt í lok reikningsskilatímabilsins er eftirfarandi.

	Eignir	
	31.12.2017	31.12.2016
Gjaldmiðill EUR	0	7.791.379

17.3.1 Næmnigreining gjaldmiðla

Eftirfarandi tafla sýnir hvaða áhrif 10% breyting á gengi íslensku krónunnar gagnvart viðkomandi gjaldmiðlum hefur á sjóðinn. 10% er hlutfallið sem notað er við skýrslugerð um gjaldmiðlaáhættu innan sjóðsins og endurspeglar mat stjórnenda á raunhæfni breytingu á gengi erlendra gjaldmiðla. Næmnigreiningin tekur eingöngu til útistandandi viðskipta sem gerð eru upp í erlendum gjaldmiðlum og var niðurstaðan í lok tímabils reiknuð miðað við 10% gengisbreytingu. Jákvæð tala hér að neðan bendir til aukningar á hreinni eign til greiðslu lífeyris þar sem að íslenska krónan veikist um 10% gagnvart hinum erlenda gjaldmiðli. Ef íslenska krónan styrkist um 10% kæmu fram sambærileg áhrif á hreina eign til greiðslu lífeyris nema hvað hún væri neikvæð.

	Áhrif af gjaldmiðli EUR	
	31.12.2017	31.12.2016
Hrein eign til greiðslu lífeyris	(i) 0	779.138

(i) Þetta tengist aðallega áhættu af erlendra verðbréfaeign sjóðsins í lok ársins.

17. Áhættuþættir í starfsemi og áhættustýring (framhald)

17.4 Vaxta- og endurfjárfestingaráhætta

Vaxtaáhætta er áhættan af því að gangvirði eða framtíðar sjóðstreymi fjármálagerna sveiflist vegna breytinga á vöxtum og lögun vaxtaferils. Ef vextir hækka getur sjóðurinn þurft að innleysa gengistap við sölu á skuldabréfum sem keypt voru á lægri vöxtum. Ef vextir lækka getur það leitt til lægri kaupkröfu nýrra skuldabréfa þegar núverandi skuldabréf eru á gjalddaga (endurfjárfestingaráhætta).

Áhættunni er stjórnað með hlutfalli fastra vaxta og breytilegra, uppgreiðanlegra skuldabréfa og óuppgreiðanlegra, líftíma skuldabréfa og hlutfalli skuldabréfa í safni sjóðsins.

Vaxtakjör á fjármálagerningum sjóðsins koma fram í lausafjárahættuhluta þessarar skýringar (sjá 17.8)

17.4.1 Næmnigreining vaxta

Næmnigreiningin að neðan byggir á vaxtakjörum í lok árs á verðbréfum. Greining vegna breytilegra vaxta gerir ráð fyrir því að verðbréf í lok árs hafi verið útistandandi allt árið. 100 punkta breyting er notuð þegar greiningar eru gerðar innanhúss og endurspeglar mat stjórnenda á raunhæfri breytingu breytilegra vaxta.

Ef vextir hefðu verið 100 punktum hærrí/lægri og allar aðrar forsendur héldust óbreyttar væri hrein eign til greiðslu lífeyris lægri/hærrí um 3.197 milljónir miðað við uppgjör á markaðskröfu.

17.5 Önnur verðbreytingaráhætta

Af fjárfestingu markaðsverðbréfa leiðir hætta á lækkun markaðsvirðis verðbréfa með breytilegar tekjur, svo sem hlutabréfa og hlutdeildarskríteina verðbréfasjóða. Fjárfesting í markaðsverðbréfum er bæði með langtíamarkmið í huga og skammtíamarkmið.

17.5.1 Næmnigreining verðáhættu markaðsverðbréfa

Greiningin að neðan er byggð á verðáhættu markaðsverðbréfa í lok reikningsskilatímabilsins.

Ef verð hefði verið 5% hærra/lægra árið 2017 og allar aðrar forsendur héldust óbreyttar væri hrein eign til greiðslu lífeyris hærrí/lægri um 81 milljón.

17.6 Mótaðilaáhætta

Í mótaðilaáhættu felst hættan á því að mótaðilar sjóðsins geti ekki staðið við skuldbindingar sínar, sem leiðir til þess að sjóðurinn tapi á fjármálagerningum sínum. Sjóðurinn fylgist reglulega með þróun þeirra eigna sem tengjast mótaðilaáhættu.

Helstu eignir lífeyrissjóðsins eru verðbréf. Það er stefna sjóðsins að kaupa ekki aðeins verðbréf sem fylgir lítill áhætta, heldur er mikilvægt að vænt ávöxtun keyptra verðbréfa endurspegli bæði áhættu og kostnað sem þeim fylgir. Þetta táknar að ítarlegt mat á einstökum útgefendum, fjárhagsstöðu þeirra og tryggingum er forsenda fyrir kaupum á verðbréfum. Þá kann verðlækkun fasteigna að leiða til aukinnar skuldaraáhættu tengdri sjóðfélagalánum.

Útlánaáhætta vegna lausafjár er takmörkuð þar sem að mótaðilar eru bankar með gott lánshæfismat frá alþjóðlegum matsfyrirtækjum.

17.7 Rekstraráhætta

Rekstraráhætta lýtur fyrst og fremst að starfsemi lífeyrissjóðsins og felur m.a. í sér hættu á tapi sem orsakast getur af ófullnægjandi innri reglum, verkferlum, kerfum eða vegna ytri atburða í rekstrarumhverfi lífeyrissjóðsins sem og starfsmannaáhætta. Skilvirkar leiðir til að takmarka rekstraráhættu eru skýrar innri reglur, starfslýsingar, verkferlar sem skilgreina verklag við helstu verkþætti og skýrt skipurit.

Undir rekstraráhættu flokkast jafnframt pólitísk áhætta, en hún er skilgreind sem áhættan af því að aðgerðir eða aðgerðarleysi stjórnvalda auki lífeyrisbyrði sjóðsins eða skerði eignir hans, auk annarra neikvæðra áhrifa sem óvissa um mögulegar stjórnvaldsaðgerðir kann að skapa. Undir þetta falla t.a.m. breytingar á lögum eða reglum um starfsemina eða túlkun þeirra sem valda verulegum breytingum á starfseminni. Þetta kunna t.d. að vera breytingar á lögum um lífeyrissjóði, uppgjorsreglum, skattalögum, lögum um aðra aðila sem hafa áhrif á starfsemi sjóðsins, eftirliti og eftirlitsreglum og heimildum til fjárfestingar.

17. Áhættupættir í starfsemi og áhættustýring (framhald)

17.8 Lausafjáráhætta

Lausafjáráhætta er hættan á því að sjóðurinn lendi í erfiðleikum við að mæta fjárhagslegum skuldbindingum sínum í náninni framtíð.

Stjórn sjóðsins ber endanlega ábyrgð á stýringu lausafjáráhættu og hefur hún innleitt stefnu til að mæta fjárhagslegum skuldbindingum. Sjóðurinn stýrir lausafjáráhættu með því að tryggja að hann eigi nægjanlegt laust fé til að mæta fjárhagslegum skuldbindingum með því að greina og samræma tímasetningar greiðsluflæðis fjáreigna og skuldbindinga sjóðsins.

Eftirfarandi tafla sýnir útstandandi fjáreignir sjóðsins. Taflan er unnin út frá ónúvirtum samningsbundnum líftíma fjáreignanna ásamt vöxtum sem innheimtast af þeim.

	Vegið meðaltal virkra vaxta %	1-5 ár	5+ ár	Samtals	Bókfært verð
Fjármálagerningar					
31. desember 2017					
Óvaxtaberandi		1.673.339.637		1.673.339.637	1.673.339.637
Með breytilega vexti	3,41	502.265.087	792.778.756	1.295.043.843	1.287.173.321
Með fasta vexti	4,34	10.462.342.875	29.864.928.851	40.327.271.726	35.680.363.435
		12.637.947.599	30.657.707.607	43.295.655.206	38.640.876.393
Fjármálagerningar					
31. desember 2016					
Óvaxtaberandi		1.976.788.330		1.976.788.330	1.976.788.331
Með breytilega vexti	3,63	303.365.959	656.095.944	959.461.903	959.461.903
Með fasta vexti	3,83	8.242.231.568	29.475.564.314	37.717.795.882	35.533.749.598
		10.522.385.857	30.131.660.258	40.654.046.115	38.469.999.832

Fyrirvari er um breytingar á ofangreindum óvaxtaberandi eignum ef breytingar á vaxtastigi eru frábrugðnar áætlunum sem gerðar eru miðað við lok reikningsskilatímabilsins.

17.9 Lífeyrstryggingaáhætta

Lífeyrstryggingaáhætta er skilgreind sem hættan á að lífeyrissjóðurinn geti ekki staðið við skuldbindingar sínar. Með því að framkvæma svokallaða tölfraðilega hermun (e. simulation) á eignum og skuldbindingum sjóðsins miðað við mismunandi forsendur er hægt að meta líkur á að sjóðurinn þurfi að breyta réttindum, sbr. nánari ákvæði laga og samþykktu sjóðsins.

18. Önnur mál

Í ágúst mánuði 2016 óskaði stjórn Lífeyrissjóðs bankamanna eftir því við Héraðsdóm Reykjavíkur að dómkvaddur yrði matsmaður til að meta tiltekin atriði varðandi samkomulag frá árinu 1997 um uppgjör á ábyrgð aðildarfélaga á áföllnum skuldbindingum Hlutfallsdeildar og ákvörðun iðgjaldaframlags fyrirtækjanna. Var beiðnin í samræmi við ályktu ársfundar 2016 sem fól stjórn sjóðsins að leita nauðsynlegra lagalegra úrræða til að hnekkja framangreindu uppgjöri. Í kjölfar málflutnings samþykkti Héraðsdómur matsbeiðnina í janúar 2017 og var sú niðurstaða staðfest í febrúar eftir kæru ríkislögmanns.

Dómkvaddur matsmaður skilaði matsgerð í október 2017 og er niðurstaðan að sé miðað við raunþróun forsendna sem lágu uppgjörinu til grundvallar nemi mismunur á uppgjöri á áföllnum skuldbindingum og vanáætluðu heildariðgjaldi til að mæta framtíðarskuldbindingum rúmlega 3 milljörðum króna m.v. verðlagsbreytingar til 31. desember 2015 en um 5,5 milljörðum m.v. breytingar kaupgjalds til sama tíma.

Í framhaldinu sendi stjórn Lífeyrissjóðsins forsvarsmönnum viðkomandi aðildarfélaga sjóðsins ásamt fjármálaráðherra bréf þar sem óskað var eftir svari um hvort vilji sé til samkomulags um leiðréttingu á framangreindum forsendubresti án þess að til málaferla komi. Er þess beðið að fyrir liggi hvort vilji aðila standi til viðræðna en að öðrum kosti er gert ráð fyrir að leitað verði atbeina dómstóla til að fá samkomulaginu hnekk. Niðurstaða í málinu sjóðnum í hag gæti haft veruleg jákvæð áhrif á fjárhag hans.

Í desember 2006 var gengið frá samkomulagi við aðildarfyrirtæki sjóðsins um þátttöku í rekstrarkostnaði Hlutfallsdeildar. Skv. samkomulaginu taka aðildarfyrirtækin þátt í rekstrarkostnaði Hlutfallsdeildar á hverju ári sem er umfram 10 m.kr. en þó að hámarki 25 m.kr. verðtryggt frá janúar 2006. Aðildarfyrirtækin munu greiða þessa fjárhæð í beinu hlutfalli við heildarskuldbindingar sjóðsfélaga þess í Hlutfallsdeild og voru greiddar kr. 44.094.013 á árinu 2017. (2016: 43.129.771)

Skýringar

19. Kennitölur

	2017	2016	2015	2014	2013
Fjárhagsstaða skv. tryggingafræðilegri úttekt:					
Hlutfallsdeild:					
Hrein eign umfram					
heildarskuldbindingar	-5,29%	-4,50%	-2,61%	-2,70%	-9,72%
Hrein eign umfram					
áfallnar skuldbindingar	-3,18%	-2,63%	-1,24%	-1,20%	-8,10%
Hrein raunávöxtun.....	4,58%	3,32%	4,54%	4,42%	4,45%
Meðaltal hreinnar raun-					
ávöxtunar s.l. 5 ár	4,26%	4,36%	4,65%	4,68%	4,41%
Meðaltal hreinnar raun-					
ávöxtunar s.l. 10 ár	3,72%	3,43%	3,71%	3,74%	4,09%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar					
frá upptöku deildaskiptingar 1998.....	3,82%	3,78%	3,81%	3,77%	3,73%
Hlutfallsleg skipting fjárfestingar:					
Skráðir eignarhlutar í félögum og sjóðum.....	3,56%	3,71%	2,91%	1,89%	0,45%
Skráð skuldabréf.....	70,60%	69,45%	66,76%	68,17%	66,58%
Óskráðir eignarhlutir í félögum og sjóðum.....	0,75%	0,65%	0,63%	0,76%	0,44%
Óskráð skuldabréf.....	5,61%	6,62%	6,65%	7,21%	9,91%
Bundnar bankainnistaður.....	19,49%	19,56%	23,05%	21,97%	22,61%
Hlutfallsleg skipting fjárfestingar					
eftir gjaldmiðlum:					
Eignir í íslenskum krónum	100,00%	99,97%	99,95%	100,00%	100,00%
Eignir í erlendum gjaldmiðlum	0,00%	0,03%	0,05%	0,00%	0,00%
Fjöldi virkra sjóðfélaga.....	161	182	208	258	299
Sjóðfélagar í árslok.....	2.292	2.317	2.328	2.338	2.359
Fjöldi lífeyrisþega.....	1018	975	946	915	887
Hlutfallsleg skipting lífeyris:					
Ellilífeyrir	83,5%	83,9%	83,2%	82,0%	82,1%
Örorkulífeyrir	6,2%	6,0%	6,5%	7,6%	7,3%
Makalífeyrir	10,3%	10,1%	10,3%	10,4%	10,6%
Barnalífeyrir	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Stöðugildi:	4	4	5	5	4

Skýringar

19. Kennitölur (framhald)

Iðgjöld alls (á föstu verðlagi)	194.885	200.885	209.270	249.974	275.098
Lífeyrir alls (á föstu verðlagi)	2.374.334	2.283.421	2.193.088	2.298.146	2.151.527
Hreinar fjárfestingartekjur alls (á föstu verðlagi)	2.428.210	2.086.929	2.496.580	1.958.764	2.900.028
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður alls:	40.792	35.327	44.251	42.067	37.808
Hækkun (lækkun) á hreinni eign	207.970	(30.935)	468.511	(103.659)	985.791
Lífeyrisbyrði	1218,3%	1136,7%	1048,0%	919,4%	782,1%
Skrifstofu- og stjórnunar-kostnaður (alls) í % af iðgjöldum	20,9%	17,6%	21,1%	16,8%	13,7%
Hreinar fjárfestingartekjur í % af meðalstöðu eigna	6,3%	5,4%	6,5%	5,3%	8,0%
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður í % af meðalstöðu eigna	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%

Aldursdeild

Ársreikningur

2017

Yfirlit um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris árið 2017

	Skýr.	2017	2016
Löggjöld			
Löggjöld sjóðfélaga		747.891.796	728.449.772
Löggjöld launagreiðenda		1.151.756.322	1.115.568.340
Réttindaflutningur og endurgreiðslur		380.296	(154.726)
		<u>1.900.028.414</u>	<u>1.843.863.386</u>
Sérstök aukaframlög		18.624.470	18.172.665
		<u>1.918.652.884</u>	<u>1.862.036.051</u>
Lífeyrir			
Heildarfjárhæð lífeyris	3	358.792.947	309.801.213
Framlag til starfsendurhæfingarsjóðs		18.016.732	18.547.615
Beinn kostnaður vegna örorkulífeyris		985.488	680.526
		<u>377.795.167</u>	<u>329.029.354</u>
Hreinar fjárfestingartekjur			
Hreinar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum	4	430.111.481	(509.731.216)
Hreinar tekjur af skuldabréfum	5	1.198.401.462	869.447.799
Vaxtatekjur af bundnum bankainnstæðum		154.590.187	334.962.011
Vaxtatekjur af handbæru fé		(3.604.719)	(11.495.815)
Fjárfestingargjöld	6	(6.873.555)	(6.618.442)
		<u>1.772.624.856</u>	<u>676.564.337</u>
Rekstrarkostnaður			
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður	7	70.373.236	61.679.283
Önnur gjöld	8	3.235.555	3.831.578
Breyting á hreinni eign til greiðslu lífeyris		3.239.873.782	2.144.060.173
Hrein eign frá fyrra ári		<u>32.591.514.756</u>	<u>30.447.454.583</u>
Hrein eign til greiðslu lífeyris í árslok		<u>35.831.388.538</u>	<u>32.591.514.756</u>

Efnahagsreikningur 31. desember 2017

	Skýr.	31.12.2017	31.12.2016
Eignir			
Fjárfesting			
Eignarhlutir í félögum og sjóðum	9	11.763.926.785	10.111.390.883
Skuldabréf	10	21.546.444.835	18.164.605.372
Bundnar bankainnstæður		2.495.627.327	4.049.293.784
		<u>35.805.998.947</u>	<u>32.325.290.039</u>
Kröfur			
Kröfur á launagreiðendur		141.651.648	145.186.711
Aðrar kröfur		18.473.028	9.662.319
		<u>160.124.676</u>	<u>154.849.030</u>
Ýmsar eignir			
Varanlegir rekstrarfjármunir	14	575.759	543.155
Handbært fé		<u>87.598.956</u>	<u>308.718.573</u>
Eignir samtals		<u>36.054.298.338</u>	<u>32.789.400.797</u>
Skuldir			
Viðskiptaskuldir			
Áfallinn kostnaður og fyrirframinnheimtar tekjur		4.439.050	3.394.087
Aðrar skuldir	16	218.470.750	194.491.954
Skuldir samtals		<u>222.909.800</u>	<u>197.886.041</u>
Hrein eign til greiðslu lífeyris		<u>35.831.388.538</u>	<u>32.591.514.756</u>
Skuldbindingar utan efnahags	17		

Yfirlit um sjóðstreymi ársins 2017

	2017	2016
Inngreiðslur		
Löggjöld	1.922.187.947	1.846.361.077
Innborgaðar vaxtatekjur af handbæru fé og kröfum	5.539.329	4.484.638
	<u>1.927.727.276</u>	<u>1.850.845.715</u>
Útgreiðslur		
Lífeyrir	371.441.069	323.310.995
Rekstrarkostnaður	69.270.537	60.576.614
Fjárfesting í rekstrarfjármunum	122.944	0
	<u>440.834.550</u>	<u>383.887.609</u>
Nýtt ráðstöfunarfé til fjárfestinga	<u>1.486.892.726</u>	<u>1.466.958.106</u>
Fjárfestingarhreyfingar		
Innborgaðar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum	331.749.246	202.623.360
Keyptir eignarhlutir í félögum og sjóðum	(7.046.878.308)	(5.857.937.440)
Seldir eignarhlutir í félögum og sjóðum	5.475.092.705	3.888.718.232
Afborganir höfuðstóls og vaxta skuldabréfa	1.607.112.451	1.620.546.395
Keypt skuldabréf	(3.979.513.460)	(3.105.607.522)
Seld skuldabréf	196.168.379	390.777.747
Ný bundin innlán	(400.000.000)	0
Endurgreidd bundin innlán	2.108.256.644	1.606.944.899
	<u>(1.708.012.343)</u>	<u>(1.253.934.329)</u>
Hækkun á handbæru fé	<u>(221.119.617)</u>	<u>213.023.777</u>
Handbært fé í ársbyrjun	<u>308.718.573</u>	<u>95.694.796</u>
Handbært fé í árslok	<u><u>87.598.956</u></u>	<u><u>308.718.573</u></u>

Yfirlit um tryggingafræðilega stöðu 31. desember 2017

Fjárhæðir í milljónum króna

Tryggingafræðileg staða 2017

Eignir	Áfallin skuldbinding	Framtíðar- skuldbinding	Heildar- skuldbinding
Hrein eign til greiðslu lífeyris.....	35.830,3		35.830,3
Mismunur á bókfærðu verði og núvirði skuldabréfa.....	406,1		406,1
Mismunur á bókfærðu verði og matsvirði skráðra hlutabréfa.....	(72,7)		(72,7)
Núvirði framtíðarfjárfestingarkostnaðar.....	(201,2)		(201,2)
Núvirði framtíðarrekkstrarkostnaðar.....	(629,6)	(881,4)	(1.511,0)
Núvirði framtíðariðgjalda.....		26.457,3	26.457,3
Eignir samtals.....	35.332,9	25.575,9	60.908,8
Skuldbindingar			
Ellilífeyrir.....	32.631,6	22.461,9	55.093,5
Örorkulífeyrir.....	3.363,1	2.560,2	5.923,3
Makalífeyrir.....	1.447,4	834,9	2.282,3
Barnalífeyrir.....	17,3	131,6	148,9
Skuldbindingar samtals.....	37.459,4	25.988,6	63.448,0
Eignir umfram skuldbindingar	(2.126,5)	(412,7)	(2.539,2)
Í hlutfalli af skuldbindingum í árslok.....	-5,68%	-1,59%	-4,00%
Í hlutfalli af skuldbindingum í ársbyrjun.....	-5,00%	-1,79%	-3,62%

Tryggingafræðileg staða 2016

Eignir	Áfallin skuldbinding	Framtíðar- skuldbinding	Heildar- skuldbinding
Hrein eign til greiðslu lífeyris.....	32.591,5		32.591,5
Mismunur á bókfærðu verði og núvirði skuldabréfa.....	698,0		698,0
Mismunur á bókfærðu verði og matsvirði skráðra hlutabréfa.....	(50,9)		(50,9)
Núvirði framtíðarfjárfestingarkostnaðar.....	(173,8)		(173,8)
Núvirði framtíðarrekkstrarkostnaðar.....	(534,8)	(808,9)	(1.343,7)
Núvirði framtíðariðgjalda.....		26.075,1	26.075,1
Eignir samtals.....	32.530,0	25.266,2	57.796,2
Skuldbindingar			
Ellilífeyrir.....	29.803,4	21.991,0	51.794,4
Örorkulífeyrir.....	3.097,3	2.711,4	5.808,7
Makalífeyrir.....	1.337,4	869,3	2.206,7
Barnalífeyrir.....	5,4	154,1	159,5
Skuldbindingar samtals.....	34.243,5	25.725,8	59.969,3
Eignir umfram skuldbindingar	(1.713,5)	(459,6)	(2.173,1)
Í hlutfalli af skuldbindingum í árslok.....	-5,00%	-1,79%	-3,62%
Í hlutfalli af skuldbindingum í ársbyrjun.....	-0,91%	0,07%	-0,47%

Skýringar

1. Starfsemi

Lífeyrissjóður bankamanna starfar samkvæmt lögum um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða nr. 129/1997 og hefur til þess fullgilt starfsleyfi. Sjóðurinn starfar í tveimur deildum, Hlutfallsdeild og Aldursdeild og skulu allir starfsmenn aðildarfyrirtækja sjóðsins, sem náð hafa 16 ára aldri, vera sjóðfélagar meðan þeir starfa hjá viðkomandi fyrirtæki. Greiddur er ellilífeyrir, örorkulífeyrir, makalífeyrir og barnalífeyrir.

Lífeyrisréttindi

Nýir starfsmenn aðildarfyrirtækja greiða iðgjöld til Aldursdeilda. Aldursdeildin var stofnuð 1. janúar 1998 og er hún fjárhagslega aðskilin frá Hlutfallsdeild. Réttindi til lífeyris ráðast af innkomnum iðgjöldum og eru háð aldri sjóðfélaga eftir breytingu í aldursháð kerfi á árinu 2008. Lífeyrisgreiðslur eru verðtryggðar og fylgja vísitölu neysluverðs. Taka eftirlauna getur hafist við 67 ára aldur. Sjóðfélagi á rétt á örorkulífeyri ef hann verður fyrir orkutapi sem metið er 40% eða meira. Andist sjóðfélagi, eiga eftirlifandi maki og börn rétt á lífeyri úr sjóðnum. Í samþykktum sjóðsins er kveðið nánar á um ávinnslu réttinda.

Lífeyrissjóðurinn ábyrgist lífeyrisskuldbindingar sínar með eignum sínum. Árlega er gerð tryggingafræðileg úttekt á stöðu sjóðsins og getur hún haft áhrif á lífeyrisréttindi, því sjóðnum er skylt að auka eða skerða lífeyrisréttindi sjóðfélaga fari munur milli eigna og lífeyrisskuldbindinga sjóðsins fram yfir tiltekin mörk.

Lífeyrissjóðurinn veitir viðtöku iðgjaldi til greiðslu lífeyris vegna elli til æviloka, örorku eða andláts samkvæmt nánari ákvæðum laganna. Skylduáðild er að lífeyrissjóðnum og er kveðið á um iðgjald til sjóðsins í kjarasamningum SSF og viðsemjanda þess. Launamönnum SSF sem greiða til þessarar deildar sjóðsins ber að greiða 4% af heildarlaunum sínum á móti 6% framlagi atvinnurekenda eða samtals 10% sem kallast lágmarksiðgjald.

2. Reikningsskilaaðferðir

Grundvöllur reikningsskilanna

Ársreikningurinn er í samræmi við lög um ársreikninga, lög um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða og reglur Fjármálaeftirlitins (FME) um ársreikninga lífeyrissjóða. Ársreikningurinn er gerður eftir sömu reikningsskilaáferðum og árið áður.

Gjaldmiðlar og vísitölur

Eignir og skuldir sem bundnar eru vísitölu eða gengi erlendra gjaldmiðla eru færðar upp miðað við verðlag eða gengi í árslok. Viðskipti í erlendum gjaldmiðlum eru færð á gildandi gengi þess dags sem viðskiptin fara fram. Peningalegar eignir og skuldir í erlendum gjaldmiðlum eru færðar miðað við gengi í árslok. Gengismunur sem myndast er færður meðal fjárfestingartekna. Gengi Seðlabanka Íslands greinist þannig:

	Meðalgengi ársins		Árslokagengi	
	2017	2016	31.12.2017	31.12.2016
Evra (EUR).....	120,54	133,59	124,7	118,8
Bandaríkjadalur (USD).....	106,78	120,67	104,17	112,55
Norsk króna (NOK).....	12,93	14,37	12,69	13,07

Áhættustjórnun

Vegna gjaldeyrishafta hefur sjóðurinn haft takmarkaða möguleika til gerðar framvirkra gjaldmiðlasamninga við lánastofnanir í þeim tilgangi að takmarka gengisáhættu vegna eigna sjóðsins. Engir samningar eru hjá sjóðnum í árslok.

Skráning iðgjalda

Iðgjöld eru tekjufærð þegar þau leiða til ávinnslu réttinda sjóðfélaga hjá sjóðnum. Önnheimt iðgjöld í árslok eru eignfærð sem kröfur á launagreiðendur.

Framlag ríkisins til jöfnunar á örorkubyrði er hluti af tryggingargjaldi vegna launa og rennur til lækkunar og jöfnunar á örorkubyrði á milli lífeyrissjóða.

Lífeyrir

Undir lífeyri falla lífeyrisgreiðslur sjóðsins, þ.e. ellilífeyrir, makalífeyrir, örorkulífeyrir og barnalífeyrir. Beinn kostnaður vegna örorkulífeyris er kostnaður við örorkumat

2. Reikningsskilaaðferðir (framhald)

Hreinar fjárfestingartekjur

Undir hreinar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum fellur arður af hlutabréfum, söluhagnaður og sölutap svo og óinnleystur gengismunur af hlutabréfum og sjóðum, bæði vegna breytinga á gangvirði bréfanna og gengi gjaldmiðla.

Undir hreinar tekjur af skuldabréfum falla vaxtatekjur, verðbætur og lántökupóknanir af skuldabréfum, hagnaður og tap af sölu skuldabréfa, breytingar á gangvirði til hækkunar og lækkunar og hliðstæðar tekjur og gjöld. Hér er einnig færð varúðarniðurfærsla skuldabréfa vegna tapshættu sem er fyrir hendi á reikningsskiladegi.

Undir fjárfestingargjöld falla öll fjárfestingargjöld og allar þóknarir fjármálafyrirtækja og sjóða um sameiginlega fjárfestingu vegna umsýslu og stjórnunar á fjárfestingum lífeyrissjóðs. Undir þennan lið falla einnig þau fjárfestingargjöld sem ekki falla undir liði 3.1 -3.5 í reglum um ársreikninga lífeyrisjóða 335/2015.

Rekstrarkostnaður

Undir þennan lið fellur allur kostnaður vegna reksturs sjóðsins. Kostnaðurinn er færður til gjalda þegar hann fellur til.

Fjárfesting

Fjárfesting sjóðsins skiptist í eignarhluta í félögum og sjóðum, skuldabréf og bundnar bankainnstæður. Skilgreiningar á framangreindri flokkun ásamt matsaðferðum sem beitt er við hvern lið fjárfestingar eru eftirfarandi:

Eignarhlutar í félögum og sjóðum eru framseljanleg verðbréf svo sem hlutabréf, hlutdeildarskírteini og önnur slík verðbréf. Eignarhlutar í félögum og sjóðum eru eignfærð á gangvirði.

Skuldabréf eru framseljanleg skuldabréf og önnur skuldabréf sem gefin eru út af lánastofnunum, opinberum aðilum eða öðrum félögum. Hér er átt við bréf sem t.d. eru bundin við vísitölu eða gengi gjaldmiðla hvort sem vextir eru fastir eða hafa tiltekna vaxtaviðmiðun. Skuldabréf eru færð á gangvirði í árslok nema ef um er að ræða skuldabréf sem haldið er til gjalddaga og útlán til sjóðfélaga, slík skuldabréf eru færð á upphaflegri kaupkröfu í efnahagsreikningi.

Bundnar bankainnstæður eru innlán í bönkum og sparisjóðum sem bundin eru til lengri tíma en 3 mánaða.

Matsaðferðir fjárfestinga

Fjármálagerningar, aðrir en útlán til sjóðfélaga og skuldabréf sem haldið er til gjalddaga, eru metnir á gangvirði í samræmi við settar reikningsskilareglur. Útlán til sjóðfélaga og skuldabréf sem sjóðurinn tilgreinir að verði haldið til gjalddaga eru færð á afskrifuðu kostnaðarverði miðað við upphaflega ávöxtunarkröfu.

Gangvirði fjármálagerninga sem skráðir eru á skipulegum verðbréfamarkaði er markaðsverð í lok tímabils, en gangvirði annarra fjárfestinga í þessum flokki byggist á verðmatsaðferðum sem lýst er í skýringu nr. 13. Í þeirri skýringu eru jafnframt upplýsingar um stigskiptingu gangvirðis samkvæmt verðmatsaðferðum.

Við mat á útlánnum og skuldabréfum sem færð eru á afskrifuðu kostnaðarverði er tekið tillit til þeirrar tapsáhættu sem kann að vera fyrir hendi á reikningsskiladegi í samræmi við settar reikningsskilareglur. Varúðarniðurfærslan nemur um 0,1% af eignasafninu. Nánari sundurliðun á niðurfærslu er að finna í skýringu 11.

Kröfur

Kröfur eru færðar á gangvirði við upphaflega skráningu í bókhald. Á hverjum reikningsskiladegi eru kröfur metnar með hliðsjón af tapsáhættu og færðar í afskriftarreikning samkvæmt niðurstöðu slíks mats. Varúðarniðurfærslan er færð til lækkunar á viðkomandi lið í efnahagsreikningi og gjaldfærð undir önnur gjöld í yfirliti um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris.

Handbært fé

Handbært fé er fært í efnahagsreiknings á gangvirði. Handbært fé samkvæmt sjóðstreymi samanstendur af óbundnum bankainnstæðum í íslenskum krónum og erlendum gjaldmiðlum.

Varanlegir rekstrarfjármunir

Eignir eru skráðar meðal varanlegra rekstrarfjármuna þegar líklegt er að hagrænn ávinningur tengdur eigninni muni nýttast félaginu og hægt er að meta kostnað vegna eignarinnar með áreiðanlegum hætti. Varanlegir rekstrarfjármunir eru upphaflega skráðir á kostnaðarverði. Kostnaðarverð varanlegra rekstrarfjármuna samanstendur af kaupverði og öllum beinum kostnaði við að koma eigninni í tekjuhæft ástand.

Afskriftir eru reiknaðar sem fastur árlegur hundradshluti af kostnaðarverði miðað við eignarhaldstíma á árinu að teknu tilliti til væntanlegs hrakvirðis.

Skýringar

3. Lífeyrir

	2017	2016
Ellilífeyrir	217.263.034	175.268.482
Örorkulífeyrir	122.435.590	117.534.662
Makalífeyrir	14.193.255	11.208.967
Barnalífeyrir	3.881.339	3.892.748
Dánarbætur.....	1.019.729	1.896.354
	<u>358.792.947</u>	<u>309.801.213</u>

4. Hreinar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum

	2017	2016
Arðgreiðslur	331.749.246	202.242.826
Gangvirðisbreytingar vegna innlendra eigna	(289.938.216)	(205.381.219)
Gangvirðisbreytingar vegna erlendra eigna	201.933.696	(108.410.627)
Gjaldmiðlabreyting	186.366.755	(398.182.196)
	<u>430.111.481</u>	<u>(509.731.216)</u>

Breytingar á gangvirði greinast þannig niður á fjárfestingu:

	2017	2016
Landsbankinn - Úrvalsbréf	(287.102.088)	(99.311.315)
BlackRock World Index (USD)	18.946.952	0
Landsbankinn - Veltubríf	38.583.688	37.593.654
T. Rowe Price Funds (USD)	76.728.715	14.496.036
UBS Lux Equity SICAV (USD)	(20.938.188)	59.699.995
Landsbankinn - Öndvegisbréf	(129.779.916)	(96.580.350)
Kaupþing IS-15	(27.354.418)	(72.775.192)
Jupiter Global Fund Global Equity (EUR)	82.627.088	(38.822.302)
Landsbréf Veðskuldabréfasjóður slhf.	0	64
Landsbanki Private Equity II (EUR)	35.481.685	(72.778.922)
Pareto Global (NOK)	49.226.186	0
UBS Lux (USD)	5.082.906	0
Framtakssjóður Íslands	(9.929.299)	(12.321.943)
US Vanguard Global stock (USD)	51.038.033	8.222.098
Horn II slhf.	66.046.550	55.824.927
Horn III slhf.	(60.669.326)	(6.933.332)
Júpiter - Innlend hlutabréf	751.308	0
UBS CH Equity Fund (USD)	10.204.725	(4.518.218)
UBS Lux Money Market (USD)	(88.690.019)	1.261.903
Edda slhf.	56.040.993	1.738.225
Önnur innlend félög og sjóðir	63.474.292	(11.922.111)
Önnur erlend félög og sjóðir	(17.774.387)	(76.665.063)
	<u>(88.004.520)</u>	<u>(313.791.846)</u>

Skýringar

5. Hreinar tekjur af skuldabréfum

	2017	2016
Vaxtatekjur, verðbætur og lántökupóknanir	1.199.062.407	869.447.799
	<u>1.199.062.407</u>	<u>869.447.799</u>

Hreinar tekjur greinast þannig eftir skuldabréfaflokkum:

	Gangvirði	Kostnaðarverð	2017
Skuldabréf með ríkisábyrgð	263.009.730	417.375.104	680.384.834
Skuldabréf sveitarfélaga	0	9.395.486	9.395.486
Skuldabréf lánastofnana	107.068.187	67.995.788	175.063.975
Skuldabréf fyrirtækja	0	237.265.010	237.265.010
Veðlán sjóðfélaga	0	96.953.102	96.953.102
	<u>370.077.917</u>	<u>828.984.490</u>	<u>1.199.062.407</u>

Hreinar tekjur greinast þannig eftir skuldabréfaflokkum:

	Gangvirði	Kostnaðarverð	2016
Skuldabréf með ríkisábyrgð	482.370.876	112.425.907	594.796.783
Skuldabréf sveitarfélaga	0	5.211.630	5.211.630
Skuldabréf lánastofnana	9.906.141	44.476.227	54.382.368
Skuldabréf fyrirtækja	0	139.935.121	139.935.121
Veðlán sjóðfélaga	0	75.121.897	75.121.897
	<u>492.277.017</u>	<u>377.170.782</u>	<u>869.447.799</u>

6. Fjárfestingargjöld

Fjárfestingargjöld 2017	Bein fjárf.gjöld	Áætluð og reiknuð fjárf.gjöld	Fjárf.gjöld samts	Meðalstaða eigna í sjóðum	Hlutfall fjárf.gjalda af meðaleign
Innlendir verðbréfasjóðir		694.715	694.715	77.190.557	0,90%
Innlendir fjárfestingasjóðir		47.183.976	47.183.976	5.028.958.190	0,94%
Innlendir fagfjárfestingasjóðir		14.693.146	14.693.146	410.165.303	3,58%
Erlendir verðbréfasjóðir	1.752.037	20.434.965	22.187.002	4.072.752.922	0,54%
Aðrir erlendir sjóðir um sameiginlega fjárfestingu		11.384.041	11.384.041	1.968.571.428	0,58%
Kaup- og sölupókn. v. verðbr.kaupa	726.810		726.810		
Vörslupóknun	3.464.969		3.464.969		
Umsýslupóknun	3.601.831		3.601.831		
	<u>9.545.647</u>	<u>94.390.843</u>	<u>103.936.490</u>	<u>11.557.638.400</u>	

Fjárfestingargjöld 2016	Bein fjárf.gjöld	Áætluð og reiknuð fjárf.gjöld	Fjárf.gjöld samts	Meðalstaða eigna í sjóðum	Hlutfall fjárf.gjalda af meðaleign
Innlendir verðbréfasjóðir		748.198	748.198	83.133.139	0,90%
Innlendir fjárfestingasjóðir		43.789.094	43.789.094	4.409.270.376	0,99%
Innlendir fagfjárfestingasjóðir		14.194.887	14.194.887	675.847.151	2,10%
Erlendir verðbréfasjóðir	705.912	13.415.161	14.121.073	2.238.567.011	0,63%
Aðrir erlendir sjóðir um sameiginlega fjárfestingu		8.583.512	8.583.512	867.992.787	0,99%
Vörslupóknun	2.687.282		2.687.282		
Umsýslupóknun	3.355.280		3.355.280		
	<u>6.748.474</u>	<u>80.730.852</u>	<u>87.479.326</u>	<u>8.274.810.464</u>	

Skýringar

7. Rekstrargjöld

7.1 Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður:

	2017	2016
Laun og launatengd gjöld.....	33.133.823	28.698.832
Endurskoðun	6.130.492	5.318.790
Innri endurskoðun.....	2.111.774	1.143.091
Tryggingafræðileg aðstoð.....	2.334.576	1.917.753
Önnur aðkeypt þjónusta.....	2.514.628	4.410.129
Annar kostnaður.....	24.147.943	20.190.688
	70.373.236	61.679.283

7.2 Laun og launatengd gjöld:

	2017	2016
Laun starfsfólks.....	24.057.105	19.833.585
Stjórnarlaun.....	3.441.750	3.450.355
Launatengd gjöld	5.634.968	5.414.892
	33.133.823	28.698.832

Stöðugildi að meðaltali.....	4	4
------------------------------	---	---

7.3 Laun stjórnarmanna, framkvæmdastjóra og endurskoðunarnefndar:

	2017	2016
Tryggvi Tryggvason, framkvæmdarstjóri.....	7.720.636	7.065.345
Friðbert Traustason, stjórnarformaður.....	831.773	798.233
Landsbankinn hf. v/Bergþóru Sigurðardóttur, varaformanns.....	578.226	556.753
Sigurjón Gunnarsson.....	583.962	559.625
Þóra Valný Yngvadóttir.....	446.289	376.471
Ingólfur Guðmundsson.....	446.289	314.609
Seðlabanki Íslands v/Ástu H. Bragadóttur.....	624.840	598.798
Stefán Svavarsson, formaður endurskoðunarnefndar.....	296.685	284.783
	11.528.701	10.554.617

Innifalið í launum stjórnarmanna, framkvæmdastjóra og endurskoðunarnefndar eru heildarlaun og þóknarir vegna starfa í þágu lífeyrissjóðsins. Þá eru meðalín hlunnindi, aukið mótframlag í séreignarsjóð og þóknun vegna starfa sem viðkomandi gegnir í krafti eignaraðildar sjóðsins sem og setu í nefndum og stjórnunum sem hann er tilnefndur í af hálfu sjóðsins ef það á við.

7.4 Þóknarir til ytri endurskoðenda sjóðsins:

	2017	2016
Þóknun fyrir endurskoðun.....	4.292.525	3.928.400
Önnur þjónusta.....	1.837.967	1.390.390
	6.130.492	5.318.790

7.5 Þóknarir til innri endurskoðenda sjóðsins:

	2017	2016
Þóknun fyrir innri endurskoðun.....	2.111.774	1.143.091
	2.111.774	1.143.091

7.6 Þóknarir til tryggingastærðfræðings sjóðsins:

	2017	2016
Þóknun fyrir útreikninga á tryggingafræðilegri stöðu.....	921.809	1.112.656
Önnur þjónusta.....	1.412.767	805.097
	2.334.576	1.917.753

Skýringar

8. Önnur gjöld

	2017	2016
Verðbætur vegna skuldar.....	3.235.555	3.831.578

9. Eignarhlutir í félögum og sjóðum

	31.12.2017	31.12.2016
Eignarhlutar í innlendum hlutafélögum	1.254.586.976	1.337.086.594
Hlutdeildarskírteini í innlendum verðbréfasjóðum	5.705.867.257	5.468.534.160
Hlutdeildarskírteini í erlendum verðbréfasjóðum	4.803.472.552	3.305.770.129
	<u>11.763.926.785</u>	<u>10.111.390.883</u>

Eignarhlutar í innlendum félögum greinast þannig:

Skráð félög:	Hlutdeild	31.12.2017		31.12.2016	
		Gangvirði	Kostnaðarverð	Gangvirði	Kostnaðarverð
HB Grandi hf.....	0,03%	21.070.000	22.499.750	15.652.000	22.499.750
Icelandair Group hf.....	0,04%	29.110.546	42.349.808	45.714.045	42.349.808
Marel hf.	0,06%	134.988.160	62.054.130	101.554.560	62.054.130
Síminn hf.....	0,06%	24.527.547	16.867.245	18.611.205	16.867.245
		<u>209.696.253</u>	<u>143.770.933</u>	<u>181.531.810</u>	<u>143.770.933</u>
Óskráð félög:					
Edda slhf.....	4,00%	147.423.384	97.631.380	103.382.391	109.631.380
Horn II slhf.....	2,34%	246.684.552	111.169.244	258.348.883	158.593.544
Horn III slhf.....	3,33%	201.730.642	269.333.300	126.399.968	133.333.300
SRE II slhf.....	6,10%	37.039.208	2.110.708	66.972.121	24.966.308
Framtakssjóður Íslands slhf.....	1,95%	319.281.557	335.117.421	497.114.928	335.190.440
IEI slhf.....	0,00%	0	0	499.286	64.184.176
Önnur hlutabréf.....		92.731.380	98.663.431	102.837.207	102.837.207
		<u>1.044.890.723</u>	<u>914.025.484</u>	<u>1.155.554.784</u>	<u>928.736.355</u>
Eignarhlutar í innlendum félögum alls.....		<u>1.254.586.976</u>	<u>1.057.796.417</u>	<u>1.337.086.594</u>	<u>1.072.507.288</u>
Hlutabréfaeign alls		<u>1.254.586.976</u>	<u>1.057.796.417</u>	<u>1.337.086.594</u>	<u>1.072.507.288</u>

9. Eignarhlutir í félögum og sjóðum (framhald)

Hlutdeildarskírteini greinast þannig:

		31.12.2017		31.12.2016	
	Hlutdeild	Gangvirði	Kostnaðarverð	Gangvirði	Kostnaðarverð
Innlendir verðbréfasjóðir með skuldabréfum:					
Landsbréf Veðskuldabréfasjóður slhf.....	5,72%	337.948.076	327.627.864	146.840.000	146.840.000
Íslensk verðbréf - Veðskuldabréfassjóður	3,72%	36.990.000	30.000.000	30.000.000	30.000.000
		374.938.076	357.627.864	176.840.000	176.840.000
Hlutdeildarskírteini í innlendum skuldabréfasj. alls.....		374.938.076	357.627.864	176.840.000	176.840.000
Innlendir verðbréfasjóðir með hlutabréfum:					
Landsbankinn - Úrvalsbréf.....	18,22%	2.214.820.812	2.177.191.901	1.931.932.729	1.561.255.778
Landsbankinn - Global Equity Fund.....	2,34%	87.569.920	35.829.830	77.190.557	35.829.830
Landsbankinn - Öndvegisbréf.....	18,47%	816.143.859	1.061.978.849	1.295.923.775	1.013.816.093
Júpiter - Innlend hlutabréf.....	3,51%	200.751.308	200.000.000	0	0
Kaupþing - IS 15	2,70%	575.588.794	500.000.000	602.943.212	500.000.000
		3.894.874.693	3.975.000.580	3.907.990.273	3.110.901.701
Aðrir innlendir sjóðir með hlutabréfum:					
Landsbankinn - Private Equity II (EUR)....	3,85%	331.480.850	60.830.141	285.921.067	238.454.041
Hlutdeildarskírteini í innlendum hlutabréfasj. alls.....		4.226.355.543	3.975.000.580	4.193.911.340	3.110.901.701
Önnur innlend hlutdeildaskírteini:					
Landsbankinn - Veltubréf.....	2,39%	1.104.573.638	1.604.045.663	1.097.782.820	1.631.868.608
Hlutdeildarskírteini í innlendum sjóðum alls.....		5.705.867.257	5.936.674.107	5.468.534.160	4.919.610.309
Erlendir verðbréfasjóðir með hlutabréfum:					
Carnegie World Wide Fund (USD).....	óverul.	0	0	169.092.194	120.241.084
Jupiter Global Fund Global Equity (EUR).	óverul.	441.499.487	303.684.123	269.410.069	199.766.023
T. Rowe Price Funds (USD).....	óverul.	890.622.194	676.840.769	225.967.310	136.327.766
BlackRock World Index Sub Fund (USD).	óverul.	0	0	397.851.194	442.901.882
BlackRock Dev. Index Sub Fund (EUR)...	óverul.	0	0	217.428.948	208.705.750
BlackRock World Index (USD).....	óverul.	1.156.910.644	1.131.844.319	0	0
Pareto Global (NOK).....	óverul.	325.769.109	295.103.481	0	0
UBS CH Equity Fund (USD).....	óverul.	194.436.282	162.023.186	168.597.987	162.023.186
UBS Lux Equity SICAV (USD).....	óverul.	888.998.355	861.253.979	645.944.709	651.953.989
UBS Lux Money Market (USD).....	óverul.	153.208.739	136.421.579	782.420.588	803.599.917
UBS Lux (USD).....	óverul.	323.577.056	315.450.000	0	0
US Vanguard Global stock (EUR).....	óverul.	319.087.539	277.927.705	283.146.732	277.927.705
		4.694.109.405	4.160.549.141	3.159.859.731	3.003.447.302
Aðrir erlendir sjóðir með hlutabréfum:					
Alþjóða Framtakssj. Fund II, L.P. (EUR) .	5,53%	109.363.147	28.637.926	145.910.398	28.637.926
Hlutdeildarskírteini í erlendum hlutabréfasj. alls		4.803.472.552	4.160.549.141	3.305.770.129	3.003.447.302
Hlutdeildarskírteini í erlendum sjóðum alls		4.803.472.552	4.160.549.141	3.305.770.129	3.003.447.302
Hlutdeildarskírteini alls		10.509.339.809	10.097.223.248	8.774.304.289	7.923.057.611
Eignarhlutir í félögum og sjóðum alls		11.763.926.785	11.155.019.665	10.111.390.883	8.995.564.899

10. Skuldabréf

	31.12.2017		
	Gangvirði	Kostnaðarverð	Samtals
Skuldabréf með ríkisábyrgð			
Íbúðabréf.....	2.095.930.518	7.595.236.488	9.691.167.006
Húsbréf.....	0	23.341.713	23.341.713
Ríkisbréf.....	582.941.879	0	582.941.879
	2.678.872.397	7.618.578.201	10.297.450.598
Skuldabréf sveitarfélaga	0	174.080.262	174.080.262
Skuldabréf lánastofnana	1.511.027.459	2.452.000.679	3.963.028.138
Skuldabréf fyrirtækja	0	5.007.537.012	5.007.537.012
Veðlán sjóðfélaga.....	0	2.128.850.010	2.128.850.010
Niðurfærslur skuldabréfa.....	0	(24.501.185)	(24.501.185)
Skuldabréf alls	4.189.899.856	17.356.544.980	21.546.444.835
	31.12.2016		
	Gangvirði	Kostnaðarverð	Samtals
Skuldabréf með ríkisábyrgð			
Íbúðabréf.....	1.963.885.554	7.629.471.045	9.593.356.599
Húsbréf.....	0	28.252.815	28.252.815
Ríkisbréf.....	778.480.344	0	778.480.344
	2.742.365.898	7.657.723.860	10.400.089.758
Skuldabréf sveitarfélaga	0	81.576.673	81.576.673
Skuldabréf lánastofnana	821.527.868	1.818.973.234	2.640.501.102
Skuldabréf fyrirtækja	0	3.334.031.217	3.334.031.217
Veðlán sjóðfélaga.....	0	1.728.940.498	1.728.940.498
Niðurfærslur skuldabréfa.....	0	(20.533.876)	(20.533.876)
Skuldabréf alls	3.563.893.766	14.600.711.606	18.164.605.372

Meirihluta skuldabréfa Aldursdeildar er metinn á afskrifuðu kostnaðarverði þar sem tekin tekin hefur verið ákvörðun um að halda bréfunum til gjalddaga. Væru þessi skuldabréf færð til eignar á markaðsverði væri bókfært verð þeirra 2.449,2 milljónum herra og hrein eign til greiðslu lífeyris hærri sem því nemur. Að sama skapi væri reiknuð raunávöxtun á árinu 2017 umtalsvert hærri ef skuldabréf væru metin á markaðsverði, eða 6,2% í stað 3,31%. Í lok árs 2016 var markaðsverð 1.223,5 millj. kr. herra en bókfært virði.

11. Niðurfærslur skuldabréfa

	31.12.2017	31.12.2016
Niðurfærsla í ársbyrjun	20.533.876	230.359.103
Endanlega afskrifað á árinu	0	(193.150.193)
Breyting niðurfærslu á árinu.....	3.967.309	(16.675.034)
	24.501.185	20.533.876

Skuldabréf eru færð niður í efnahagsreikningi vegna óvissu um innheimtu. Hér er ekki um endanlega afskrift að ræða heldur er myndaður afskriftareikningur til að mæta þeim kröfum sem kunna að tapast. Bókfærð niðurfærsla skiptist þannig að 21,2 m.kr. eru vegna veðskuldabréfa og 3,3 m.kr. vegna skuldabréfa lánastofnana.

12. Skipting fjárfestingar eftir gjaldmiðlum

Fjárfesting skiptist þannig eftir gjaldmiðlum:

	Í íslenskum krónum	Í erlendum gjaldmiðlum	Samtals
Eignarhlutar í félögum og sjóðum.....	6.628.973.383	5.134.953.402	11.763.926.785
Skuldabréf.....	21.256.721.814	289.723.021	21.546.444.835
Bundnar bankainnstæður.....	2.495.627.327	0	2.495.627.327
	30.381.322.524	5.424.676.423	35.805.998.947

Hlutfallsleg skipting	85%	15%	100%
-----------------------------	-----	-----	------

Skipting fjárfestingar eftir erlendum gjaldmiðlum:

	Eignarhlutar í félögum og sjóðum	Skuldabréf	Hlutfall
Í EUR.....	1.201.431.023	0	22,1%
Í USD	3.607.753.270	289.723.021	71,8%
Í NOK.....	325.769.109	0	6,0%
	5.134.953.402	289.723.021	100,0%

13. Gangvirðismat

Taflan hér að neðan sýnir fjármálagerninga, færða á gangvirði, flokkaða eftir verðmatsaðferð. Matsaðferðunum er skipt í 3 stig sem endurspeglar mikilvægi þeirra forsendna sem lagðar eru til grundvallar við ákvörðun gangvirðis fjármálagerninganna. Fjárhæðir eru í þúsundum króna. Stigin eru eftirfarandi:

Stig 1: gangvirðismatið byggir á uppgöfningu verði á virkum markaði fyrir samskonar eignir og skuldir.

Stig 2: gangvirðismatið byggir ekki á uppgöfningu verði á virkum markaði (stig 1) heldur á upplýsingum sem eru sannreynanlegar fyrir eignina eða skuldina, annað hvort beint (t.d. verð) eða óbeint (t.d. afleiddar af verðum).

Stig 3: gangvirðismatið byggir á mikilvægum upplýsingum öðrum en markaðsupplýsingum.

31.12.2017	Stig 1	Stig 2	Stig 3	Samtals
Eignarhlutir í félögum og sjóðum	4.903.806	4.999.448	1.860.673	11.763.927
Skuldabréf	4.189.900			4.189.900
Bundnar bankainnstæður	2.495.627			2.495.627
	11.589.333	4.999.448	1.860.673	18.449.454

31.12.2016	Stig 1	Stig 2	Stig 3	Samtals
Eignarhlutir í félögum og sjóðum	3.341.392	5.005.773	1.764.226	10.111.391
Skuldabréf	3.563.894			3.563.894
Bundnar bankainnstæður	4.049.294			4.049.294
	10.954.579	5.005.773	1.764.226	17.724.578

Skýringar

14. Rekstrarfjármunir

	Innréttingar, áhöld og tæki
Stofnverð í ársbyrjun.....	1.227.509
Afskrifað áður	(684.354)
Bókfært verð í ársbyrjun.....	543.155
Viðbót á árinu.....	122.944
Afskrifað á árinu	(90.340)
Bókfært verð í árslok.....	575.759
Afskriftarhlutföll	20%

15. Lífeyrisskuldbindingar

Tryggingafræðilegt mat á lífeyrisskuldbindingum Aldursdeildar:

Samkvæmt niðurstöðu tryggingafræðilegrar athugunar á stöðu Aldursdeildar í árslok 2017 miðað við 3,5% ársvexti vantar deildina kr. 2.126,5 milljónir til að mæta áföllnum skuldbindingum eða -5,7% af skuldbindingum. Heildarskuldbindingar umfram eignir eru kr. 2.539,2 milljón eða -4,0% af skuldbindingum. Fjárhæðir eru í milljónum króna.

Eignir	2017	2016
Endurmetin eign til tryggingafræðilegs uppgjors í árslok.....	60.908,8	57.796,2
Endurmetin eign til tryggingafræðilegs uppgjors í ársbyrjun.....	57.796,2	54.500,8
Hækkun/lækkun endurmetinnar eignar á árinu.....	3.112,6	3.295,4

Skuldbindingar

Skuldbindingar í árslok.....	63.448,0	59.969,3
Skuldbindingar í ársbyrjun.....	59.969,3	54.759,4
Hækkun/lækkun skuldbindinga á árinu.....	3.478,7	5.209,9

Breyting á tryggingafræðilegri stöðu á árinu.....	(366,1)	(1.914,5)
--	----------------	------------------

Yfirlit um breytingar á áföllnum lífeyrisskuldbindingum Aldursdeildar árið 2017

Áfallnar lífeyrisskuldbindingar í ársbyrjun.....	34.244	30.460
Hækkun lífeyrisskuldbindinga vegna vaxta og verðbóta.....	1.816	1.695
Hækkun áunninna réttinda vegna iðgjalda ársins.....	1.862	1.871
Lækkun vegna greidds lífeyris á árinu.....	(359)	(338)
Hækkun vegna nýrra lífslíkataflna.....	0	603
Hækkun/lækkun vegna annarra breytinga.....	(103)	(47)
Áfallnar lífeyrisskuldbindingar í árslok	37.459,4	34.243,5

Skýringar

16. Aðrar skuldir

	31.12.2017	31.12.2016
Ógreitt vegna breytinga í aldursháð kerfi.....	189.875.995	186.640.440
Ógreitt iðgjald Starfsendurhæfingarsjóðs.....	7.902.841	1.548.743
Ógreidd staðgreiðsla.....	0	6.302.771
Viðskiptaskuldir.....	20.691.914	0
	<u>218.470.750</u>	<u>194.491.954</u>

17. Ábyrgðir og skuldbindingar

Sjóðurinn hefur skuldbundið Aldursdeild til að leggja í sjóðina Horn III slhf. fyrir 400 m.kr., SRE III fyrir 300 m.kr. og Veðskuldabréfasjóð Landsbréfa fyrir 500 m.kr. Að auki hefur innköllunartímabili í Private Equity Fund II (Framtaksfjárfestingasjóð) verið lokið frá upphafi árs 2014. Höfðu þá verið greiddar 3,2 milljón Evra en Aldursdeildin er skuldbundin til að endurfjárfesta endurgreiðslum þar til 2/3 af upphaflegri skuldbindingu er náð. Óinnkallaðar skuldbindingar í framangreinda sjóði eru samtals um 810 m.kr. sem koma til greiðslu á næstu 3-4 árum.

18. Upptaka aldursháðs kerfis

Á árinu 2008 var tekið upp aldursháð réttindakerfi hjá Stigadeild og nafni hennar breytt í Aldursdeild. Við breytinguna voru virkum sjóðsfélögum reiknaðar uppbætur og fengu þeir þær greiddar út úr sjóðnum og í séreignarsparnað að eigin vali. Samtals námu uppbæturnar til sjóðsfélaga um 3.901 milljón kr. Enn hefur hluti sjóðsfélaga ekki valið sér séreignarsjóð og er skuld vegna þessa færð í ársreikinginn að fjárhæð 189,9 m.kr.

19. Áhættupættir í starfsemi og áhættustýring

19.1 Markmið áhættustýringar

Í daglegri starfsemi sinni sem lífeyrissjóður stendur sjóðurinn frammi fyrir ýmsum tegundum áhættu. Stjórnendur sjóðsins bera ábyrgð á að gera sér grein fyrir þeirri áhættu sem fylgja starfseminni og að fullnægjandi áhættustýring sé ávallt til staðar. Áhættu sjóðsins er skipt í fjárhagslega áhættu (þ.m.t. gjaldmiðlaáhætta, vaxta- og endurfjárfestingaráhætta og önnur verðbreytingaráhætta), mótaðilaáhætta, rekstraráhætta, lausafjáráhætta og lífeyristryggingaráhætta. Nánar er fjallað um áhættupætti í rekstri lífeyrissjóðsins og framkvæmd áhættustýringar í áhættustefnu sem aðgengileg er á heimasíðu sjóðsins www.lifbank.is.

19.2 Fjárhagsleg áhætta (markaðsáhætta)

Fjárhagsleg áhætta (markaðsáhætta) lítur fyrst og fremst að fjárhagslegum atriðum í starfsemi sjóðsins, þ.e. hættu á fjárhagslegu tapi vegna breytinga á markaðsvirði liða innan og utan efnahagsreiknings, þar á meðal breytinga á vöxtum (sjá skýringu 22.4), gengi gjaldmiðla (sjá skýringu 22.3) eða virði hlutabréfa. Með fjárhagslegri áhættu er sér í lagi átt við áhættu þeirra eignaflokka sem verðbréfragrunnur sjóðsins er samsettur úr. Sjóðurinn er fyrst og fremst markaðsfjárfestir og eignir hans og áhætta er háð sveiflum á fjármálamörkuðum. Fjárhagslegri áhættu sjóðsins er m.a. stýrt með takmörkunum í fjárfestingarstefnu, fjárfestingarheimildum og áhættuviðmiðum.

19.3 Gjaldmiðlaáhætta

Gjaldmiðlaáhætta er áhættan af því að gangvirði eða framtíðar sjóðstreymi fjármálagerninga mælt í íslenskum krónum sveiflist vegna breytinga á gengi gjaldmiðla. Gjaldmiðlaáhætta myndast þegar mismunur er á stöðu eigna og skulda í erlendum gjaldmiðli.

Lífeyrissjóðurinn á verðbréf sem gerð eru upp í erlendum myntum og við það myndast áhætta tengd gengissveiflum. Gengisáhættu eru stjórnað með stýringu á hlutfalli erlendra eigna í eignasafni sjóðsins innan ramma samþykkrar fjárfestingarstefnu.

Bókfært verð fjáreigna sjóðsins sem gerðar eru upp í erlendra mynt í lok reikningsskilatímabilsins er eftirfarandi.

	Eignir	
	31.12.2017	31.12.2016
Gjaldmiðill EUR	1.201.431.023	1.209.608.593
Gjaldmiðill USD	3.897.476.291	2.678.216.615
Annað	325.769.109	0

19.3.1 Næmnigreining gjaldmiðla

Áhætta sjóðsins liggur aðallega í gjaldmiðlum EUR og USD

Eftirfarandi tafla sýnir hvaða áhrif 10% breyting á gengi íslensku krónunnar gagnvart viðkomandi gjaldmiðlum hefur á sjóðinn. 10% er hlutfallið sem notað er við skýrslugerð um gjaldmiðlaáhættu innan sjóðsins og endurspeglar mat stjórnenda á raunhæfri breytingu á gengi erlendra gjaldmiðla. Næmnigreiningin tekur eingöngu til útstandandi viðskipta sem gerð eru upp í erlendum gjaldmiðlum og var niðurstaðan í lok tímabils reiknuð miðað við 10% gengisbreytingu. Jákvað tala hér að neðan bendir til aukningar á hreinni eign til greiðslu lífeyris þar sem að íslenska krónan veikist um 10% gagnvart hinum erlenda gjaldmiðli. Ef íslenska krónan styrkist um 10% kæmu fram sambærileg áhrif á hreina eign til greiðslu lífeyris nema hvað hún væri neikvað.

	Áhrif af gjaldmiðli EUR				Áhrif af gjaldmiðli USD	
	31.12.2017	31.12.2016			31.12.2017	31.12.2016
Hrein eign til greiðslu lífeyris	120.143.102	115.345.821	(i)	(i)	389.747.629	168.390.109

(i) Þetta tengist aðallega áhættu af erlendra verðbréfaeign sjóðsins í lok ársins.

19. Áhættuþættir í starfsemi og áhættustýring (framhald)

19.4 Vaxta- og endurfjárfestingaráhætta

Vaxtaáhætta er áhættan af því að gangvirði eða framtíðar sjóðstreymi fjármálagerninga sveiflist vegna breytinga á vöxtum og lögun vaxtaferils. Ef vextir hækka getur sjóðurinn þurft að innleysa gengistap við sölu á skuldabréfum sem keypt voru á lægri vöxtum. Ef vextir lækka getur það leitt til lægri kaupkröfu nýrra skuldabréfa þegar núverandi skuldabréf eru á gjalddaga (endurfjárfestingaráhætta).

Áhættunni er stjórnað með hlutfalli fastra vaxta og breytilegra, uppgreiðanlegra skuldabréfa og óuppgreiðanlegra, líftíma skuldabréfa og hlutfalli skuldabréfa í safni sjóðsins.

Vaxtakjör á fjármálagerningum sjóðsins koma fram í lausafjárahættuhluta þessarar skýringar (sjá 19.8)

19.4.1 Næmnigreining vaxta

Næmnigreiningin að neðan byggir á vaxtakjörum í lok árs á verðbréfum. Greining vegna breytilegra vaxta gerir ráð fyrir því að verðbréf í lok árs hafi verið útistandandi allt árið. 100 punkta breyting er notuð þegar greiningar eru gerðar innanhúss og endurspeglar mat stjórnenda á raunhæfni breytingu breytilegra vaxta.

Ef vextir hefðu verið 100 punktum hærri/lægri og allar aðrar forsendur héldust óbreyttar væri hrein eign til greiðslu lífeyris lægri/hærri um 2.196 milljónir miðað við uppgjör á markaðskröfu.

19.5 Önnur verðbreytingaráhætta

Af fjárfestingu markaðsverðbréfa leiðir hættu á lækkun markaðsvirðis verðbréfa með breytilegar tekjur, svo sem hlutabréfa og hlutdeildarskírteina verðbréfasjóða. Fjárfesting í markaðsverðbréfum er bæði með langtíamarkmið í huga og skammtíamarkmið.

19.5.1 Næmnigreining verðáhættu markaðsverðbréfa

Greiningin að neðan er byggð á verðáhættu markaðsverðbréfa í lok reikningsskilatímabilsins.

Ef verð hefði verið 5% hærri/lægra árið 2017 og allar aðrar forsendur héldust óbreyttar væri hrein eign til greiðslu lífeyris hærri/lægri um 588 milljónir.

19.6 Mótaðilaáhætta

Í mótaðilaáhættu felst hættan á því að mótaðilar sjóðsins geti ekki staðið við skuldbindingar sínar, sem leiðir til þess að sjóðurinn tapi á fjármálagerningum sínum. Sjóðurinn fylgist reglulega með þróun þeirra eigna sem tengjast mótaðilaáhættu.

Helstu eignir lífeyrissjóðsins eru verðbréf. Það er stefna sjóðsins að kaupa ekki aðeins verðbréf sem fylgir lítil áhætta, heldur er mikilvægt að vænt ávöxtun keyptra verðbréfa endurspegli bæði áhættu og kostnað sem þeim fylgir. Þetta táknar að ítarlegt mat á einstökum útgefendum, fjárhagsstöðu þeirra og tryggingum er forsenda fyrir kaupum á verðbréfum. Þá kann verðlækkun fasteigna að leiða til aukinnar skuldaráhættu tengdri sjóðfélagalánum.

Útlánaáhætta vegna lausafjár er takmörkuð þar sem að mótaðilar eru bankar með gott lánsþæfismat frá alþjóðlegum matsfyrirtækjum.

19. Áhættuþættir í starfsemi og áhættustýring (framhald)

19.7 Rekstraráhætta

Rekstraráhætta lýtur fyrst og fremst að starfsemi lífeyrissjóðsins og felur m.a. í sér hættu á tapi sem orsakast getur af ófullnægjandi innri reglum, verkferlum, kerfum eða vegna ytri atburða í rekstrarumhverfi lífeyrissjóðsins sem og starfsmannaáhætta. Skilvirkar leiðir til að takmarka rekstraráhættu eru skýrar innri reglur, starfslýsingar, verkferlar sem skilgreina verklag við helstu verkþætti og skýrt skipurit.

Undir rekstraráhættu flokkast jafnframt pólitísk áhætta, en hún er skilgreind sem áhættan af því að aðgerðir eða aðgerðarleysi stjórnvalda auki lífeyrisbyrði sjóðsins eða skerði eignir hans, auk annarra neikvæðra áhrifa sem óvissa um mögulegar stjórnvaldsaðgerðir kann að skapa. Undir þetta falla t.a.m. breytingar á lögum eða reglum um starfsemina eða túlkun þeirra sem valda verulegum breytingum á starfseminni. Þetta kunna t.d. að vera breytingar á lögum um lífeyrissjóði, uppgjörsgællum, skattalögum, lögum um aðra aðila sem hafa áhrif á starfsemi sjóðsins, eftirliti og eftirlitsreglum og heimildum til fjárfestingar.

19.8 Lausafjárahætta

Lausafjárahætta er hættan á því að sjóðurinn lendi í erfiðleikum við að mæta fjárhagslegum skuldbindingum sínum í náinni framtíð.

Stjórn sjóðsins ber endanlega ábyrgð á stýringu lausafjárahættu og hefur hún innleitt stefnu til að mæta fjárhagslegum skuldbindingum. Sjóðurinn stýrir lausafjárahættu með því að tryggja að hann eigi nægjanlegt laust fé til að mæta fjárhagslegum skuldbindingum með því að greina og samræma tímasætningar greiðsluflæðis fjáreigna og skuldbindinga sjóðsins.

Eftirfarandi tafla sýnir útistandandi fjáreignir sjóðsins. Taflan er unnin út frá ónúvirtum samningsbundnum líftíma fjáreignanna ásamt vöxtum sem innheimtast af þeim.

	Vegið meðaltal virkra vaxta %	1-5 ár	5+ ár	Samtals	Bókfært verð
Fjármálagæringar					
31. desember 2017					
Óvaxtaberandi		11.903.359.547		11.903.359.547	11.903.359.547
Með breytilega vexti	3,63	107.970.924	2.108.483.770	2.216.454.694	2.195.286.702
Með fasta vexti	3,95	6.350.861.886	18.011.523.280	24.362.385.166	21.934.384.416
		<u>18.362.192.357</u>	<u>20.120.007.050</u>	<u>38.482.199.407</u>	<u>36.033.030.665</u>
Fjármálagæringar					
31. desember 2016					
Óvaxtaberandi		10.266.239.913		10.266.239.913	10.266.239.913
Með breytilega vexti	3,57	334.450.217	1.684.993.482	2.019.443.699	2.019.360.455
Með fasta vexti	4,09	5.849.172.960	15.877.466.184	21.726.639.144	20.503.257.274
		<u>16.449.863.090</u>	<u>17.562.459.666</u>	<u>34.012.322.756</u>	<u>32.788.857.642</u>

Fyrirvari er um breytingar á ofangreindum óvaxtaberandi eignum ef breytingar á vaxtastigi eru frábrugðnar áætlunum sem gerðar eru miðað við lok reikningsskilatímabilsins.

19.9 Lífeyrstryggingaáhætta

Lífeyrstryggingaáhætta er skilgreind sem hættan á að lífeyrissjóðurinn geti ekki staðið við skuldbindingar sínar. Með því að framkvæma svokallaða tölfraðilega hermun (e. simulation) á eignum og skuldbindingum sjóðsins miðað við mismunandi forsendur er hægt að meta líkur á að sjóðurinn þurfi að breyta réttindum, sbr. nánari ákvæði laga og samþykktu sjóðsins.

Skýringar

20. Kennitölur

	2017	2016	2015	2014	2013
Fjárhagsstaða skv. tryggingafræðilegri úttekt:					
Aldursdeild:					
Hrein eign umfram					
heildarskuldbindingar	-4,00%	-3,62%	-0,46%	-2,60%	-2,97%
Hrein eign umfram					
áfallnar skuldbindingar	-5,68%	-5,00%	-0,89%	-5,31%	-6,59%
Hrein raunávöxtun.....	3,31%	-0,12%	7,80%	5,06%	5,19%
Meðaltal hreinnar raun-					
ávöxtunar sl. 5 ár	4,22%	4,67%	5,42%	4,49%	3,91%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar					
frá upptöku deildaskipt. 1998.....	3,81%	3,83%	4,06%	3,84%	3,76%
Meðaltal hreinnar raun-					
ávöxtunar s.l. 10 ár	2,51%	2,24%	3,22%	3,51%	4,00%
Hlutfallsleg skipting fjárfestingar:					
Skráðir eignarhlutar í félögum og sjóðum	27,66%	25,82%	20,16%	14,01%	10,05%
Skráð skuldabréf	51,20%	47,78%	45,74%	50,02%	49,54%
Óskráðir eignarhlutir í félögum og sjóðum	5,20%	5,46%	9,11%	9,64%	8,64%
Óskráð skuldabréf	8,98%	8,41%	7,45%	7,14%	9,54%
Bundnar bankainnistæður	6,97%	12,53%	17,55%	19,18%	22,23%
Hlutfallsleg skipting fjárfestingar					
eftir gjaldmiðlum:					
Eignir í íslenskum krónum	84,85%	87,97%	91,69%	91,75%	92,02%
Eignir í erlendum gjaldmiðlum	15,15%	12,03%	8,31%	8,25%	7,98%
Fjöldi virkra sjóðfélaga.....	1.871	1.934	1.979	2.014	2.016
Fjöldi sjóðfélaga í árslok.....	8.149	7.987	7.782	7.620	7.442
Fjöldi lífeyrisþega.....	350	296	253	213	163
Hlutfallsleg skipting lífeyris:					
Ellilífeyrir	60,7%	56,9%	55,8%	50,9%	53,9%
Örorkulífeyrir	34,2%	38,2%	39,5%	43,1%	41,0%
Makalífeyrir	4,0%	3,6%	3,0%	3,8%	4,1%
Barnalífeyrir	1,1%	1,3%	1,7%	2,2%	1,1%
Stöðugildi:	4	4	5	5	4

Skýringar

20. Kennitölur (framhald)

Iðgjöld alls (á föstu verðlagi í þús. kr.)	1.918.653	1.862.036	1.862.036	1.748.078	1.715.554
Lífeyrir alls (á föstu verðlagi í þús. kr.)	377.795	329.029	276.933	241.670	188.526
Hreinar fjárfestingartekjur alls (á föstu verðlagi í þús. kr.)	1.772.625	676.564	2.755.739	1.518.725	1.905.053
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður alls (í þús. kr.):	70.373	61.679	66.185	56.555	46.536
Hækkun á hreinni eign (í þús. kr.)	3.239.874	2.144.060	4.172.565	2.966.612	3.378.819
Lífeyrisbyrði	19,7%	17,7%	15,7%	13,8%	11,0%
Skrifstofu- og stjórnunar-kostnaður (alls) í % af iðgjöldum	3,7%	3,3%	3,8%	3,2%	2,7%
Hreinar fjárfestingartekjur í % af meðalstöðu eigna	5,2%	2,1%	9,7%	6,1%	8,8%
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður í % af meðalstöðu eigna	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%

Sameiginlegt yfirlit

Ársreikningur

2017

Deildaskipt yfirlit um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris árið 2017

Fjárhæðir í þúsundum króna

	Hlutfallsdeild		Aldursdeild		Samtals	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Iðgjöld						
Iðgjöld sjóðfélaga	36.136	38.542	747.892	728.450	784.027	766.991
Iðgjöld launagreiðenda	141.792	150.998	1.151.756	1.115.568	1.293.548	1.266.566
Réttindaflutningur og endurgr.	0	(4.805)	380	(155)	380	(4.960)
	177.927	184.734	1.900.028	1.843.863	2.077.956	2.028.598
Sérstök aukaframlög	16.958	16.150	18.624	18.173	35.582	34.323
	194.885	200.885	1.918.653	1.862.036	2.113.538	2.062.921
Lífeyrir						
Heildarfjárhæð lífeyris	2.371.926	2.281.095	358.793	309.801	2.730.719	2.590.896
Framlag til starfsendurhæfingarsjóðs	1.246	1.467	18.017	18.548	19.263	20.015
Beinn kostnaður v. Örkulífeyris	1.162	859	985	681	2.148	1.540
	2.374.334	2.283.421	377.795	329.029	2.752.129	2.612.451
Hreinar fjárfestingartekjur						
Hreinar tekjur af eignarhl. í félögum og sj.	62.461	(6.522)	430.111	(509.731)	492.572	(516.253)
Hreinar tekjur af skuldabréfum	1.969.820	1.605.193	1.198.401	869.448	3.168.222	2.474.641
Vaxtatekjur af bundnum bankainnstæðum	398.595	485.357	154.590	334.962	553.185	820.319
Vaxtatekjur af handbæru fé	5.535	11.378	(3.605)	(11.496)	1.931	(117)
Fjárfestingargjöld	(8.201)	(8.478)	(6.874)	(6.618)	(15.075)	(15.097)
	2.428.210	2.086.929	1.772.625	676.564	4.200.835	2.763.493
Rekstrarkostnaður						
Skrifstofu- og stjórnunarkostn.	84.886	78.457	70.373	61.679	155.259	140.137
Hlutdeild aðildarf. í rek.kostn.	(44.094)	(43.130)	0	0	(44.094)	(43.130)
	40.792	35.327	70.373	61.679	111.165	97.007
Önnur gjöld	0	0	3.236	3.832	3.236	3.832
(Lækk)/hækk á hr. eign á árinu	207.970	(30.935)	3.239.874	2.144.060	3.447.843	2.113.125
Hrein eign frá fyrra ári	38.427.969	38.458.904	32.591.515	30.447.455	71.019.484	68.906.359
Hrein eign í ársl. til gr. lífeyris	38.635.939	38.427.969	35.831.389	32.591.515	74.467.327	71.019.484

Deildaskiptur efnahagsreikningur 31. desember 2017

Fjárhæðir í þúsundum króna

	Hlutfallsdeild		Aldursdeild		Samtals	
	31.12. 2017	31.12. 2016	31.12. 2017	31.12. 2016	31.12. 2017	31.12. 2016
Eignir						
Fjárfesting						
Eignarhlutir í félögum og sjóðum	1.640.688	1.652.158	11.763.927	10.111.391	13.404.615	11.763.549
Skuldabréf	29.059.102	28.806.273	21.546.445	18.164.605	50.605.547	46.970.879
Bundnar bankainnistæður	7.429.758	7.408.200	2.495.627	4.049.294	9.925.386	11.457.493
	<u>38.129.549</u>	<u>37.866.631</u>	<u>35.805.999</u>	<u>32.325.290</u>	<u>73.935.548</u>	<u>70.191.921</u>
Kröfur						
Kröfur á launagreiðendur	11.106	11.119	141.652	145.187	152.757	156.306
Aðrar kröfur	21.546	313.512	18.473	9.662	40.019	323.174
	<u>32.651</u>	<u>324.631</u>	<u>160.125</u>	<u>154.849</u>	<u>192.776</u>	<u>479.480</u>
Ýmsar eignir						
Varanlegir rekstrarfjármunir	679	686	576	543	1.255	1.229
Handbært fé	<u>478.676</u>	<u>278.739</u>	<u>87.599</u>	<u>308.719</u>	<u>566.275</u>	<u>587.457</u>
Eignir	<u>38.641.555</u>	<u>38.470.686</u>	<u>36.054.298</u>	<u>32.789.401</u>	<u>74.695.854</u>	<u>71.260.087</u>
Skuldir						
Viðskiptaskuldir						
Áfallinn kostn. og fyrirfr.innh. tekjur	5.297	4.228	4.439	3.394	9.736	7.622
Aðrar skuldir	319	38.489	218.471	194.492	218.790	232.981
Skuldir	<u>5.617</u>	<u>42.717</u>	<u>222.910</u>	<u>197.886</u>	<u>228.526</u>	<u>240.603</u>
Hrein eign til gr. lífeyr. alls	<u>38.635.939</u>	<u>38.427.969</u>	<u>35.831.389</u>	<u>32.591.515</u>	<u>74.467.327</u>	<u>71.019.484</u>